

Hallands Natur

2
0
2
6

Samarbeten

Naturskyddsföreningen
Halland

En naturbetesmark med betande kreatur är också en typ av samarbete, inte minst när det gäller att bevara biologisk mångfald.

Under kvigornas överinseende letar Moa Pettersson och Ebba Werner dyngbaggarna i en av beteshagarna på Björkelund.

Foto: Elisabeth Fagerberg.

Hallands Natur är medlemstidningen för Hallands Naturskyddsförening

Stöd gärna Hallands Naturskyddsförening genom en gåva:

SWISH: 123 325 7011 eller **Bankgiro:** 530-4126, med ditt stöd kan vi göra lite mer.

Utgiven: mars 2026.

Upplaga: 4600 ex.

Tryckeri: Trydells, Laholm

Redaktör: Anders Wirdheim, 0705-13 75 76, anders.wirdheim@birdlife.se

Ansvarig utgivare: Anders Tullander, 070-374 00 14, anders@tullander.se

Författarna ansvarar för korrektheten och den faktamässiga riktigheten i sina texter.

Läs äldre nummer av Hallands Natur på: www.naturskyddsforeningen.se/halland

Omslag: Föreningens fastighet Björkelund. Foto: Ebba Werner

Innehåll:

- 2 Ledare – *Anders Tullander*
- 4 Vi har blivit med gammelskog – *Anders Tullander*
- 10 Med Björkelund i centrum – *Ebba Werner*
- 16 Invigning av medlemmarnas nya skog i Björkelund – *Annalena Holm*
- 17 Lyckat samarbete med vandringar i Björkelund – *Karin Malm, Skogsstyrelsen*
- 22 Nätverket Västerhavet – *Elisabeth Sahlsten*
- 25 Kattgatts kustvattenråd 2025 – *Anne Udd*
- 27 Havsnärverket Laholmsbukten – *Bo Hansson och Margareta Lindgren*
- 34 Fylleåns vattenråd – *Mats Lundkvist*
- 37 Restaurering av artesisk källa i Laxvik – *Bo Hansson*
- 40 Invasiva främmande arter – *Kent Lindqvist, Länsstyrelsen*
- 42 Fladdermusprojekt i Varberg – *Birgitta Ek-Elmqvist och Ellekari Haraldsson*
- 46 Solcellsanläggningar i Halland – hur mycket mer el behövs? – *Anders Tullander*
- 51 David mot Goliat? – fem år med Klimatnätverket södra Halland – *Ingrid Bergelin*
- 54 Klimatet & Vi, med klimatföreläsningar i fokus – *Anders Bengtsson*
- 58 Kretskonferens på Gullbrannagården – *Bo Hansson*
- 62 Tunneln som fick sig ett lyft – *Rebecca Dahlsjö*
- 64 Fågeltorn vid Kungsbackafjorden – *Lars-Åke Andersson*
- 66 Naturvårdsrådet i Varbergs kommun – *Birgitta Ek-Elmqvist*
- 68 Samarbete Hallands Botaniska Förening – *Naturskyddsföreningen i Varberg*
- 69 Några utflykter och exkursioner i *Naturupplevelser i Varberg 2026*
- 70 Ett blåare och grönnare Halmstad – *Ingrid Bergelin*
- 72 Naturupplevelser i Halmstad – *Joel Jansson och Lotta Abrahamsson*
- 75 Ekodagen 11 oktober 2025 – *Ingrid Bergelin*
- 76 Björkelundsåret 2025 – *Ebba Werner*
- 84 Café Planet i Unnaryd – *Erik Rask och Jessica Johansson*
- 86 Följ med på upptäcksfärd i Laholms natur – *Kerstin Seger*
- 87 Ett kansli som är till för bara oss – *Annalena Holm*

Sälgandsbi, fulladdat med pollen till sina kommande larver. Foto: Anders Wirdheim.

Att samverka och påverka för att nå våra mål

I detta nummer av *Hallands Natur* vill vi bjuda på goda exempel där vår förening med sex kretsar och ett länsförbund i Halland samverkar med andra föreningar, organisationer och myndigheter. Det har varit lätt att få in artiklar om hur föreningen samverkar med andra. Tillsammans kan vi, om vi pratar med varandra och försöker

se möjligheterna och fördelarna med att vara fler som jobbar för att nå målen. Man får kanske inte riktigt som man vill, men man får mycket gjort tillsammans.

Länsförbundets arbete styrs av §3 i vår stadga, väcka människors känsla för naturen och dess värden, verka för att samhället håller sig inom planetens gränser och skydda och vårda värdefull natur. Vi skall samordna arbetet mellan kretsar i länet och erbjuda utbildning. För utbildning samverkar vi med Kansli Väst. Då vi även är ägare till fastigheter, finns det ju alltid saker som behöver skötas om.

Min uppgift som ordförande i länsförbundet, är att försöka hålla ihop verksamheten och styrelsen, inspirera andra i föreningen och representera föreningen i möten med myndigheter. Men även kontakter med andra länsförbund, Kansli Väst och riksstyrelsen skall hinnas med. Året som gått har varit intensivt med planering för avverkning på Björkelund och många stora miljöärenden.

Under 2025 hade vi alla ansökningar om solcellsanläggningar på jordbruksmark, där de flesta besluten av Miljöprövningsdelegationen på Länsstyrelsen är överklagade. Även Statkraft har lämnat in ansökan till Mark och miljödomstolen och vill riva tre vattenkraftverk i Lagan i Knäred och bygga ett nytt, men bolaget kallar det renovering för de vill inte följa dagens miljölagstiftning. Även Vattenfall vill bygga nytt på Våröhalvön. De har lämnat ansökan till Länsstyrelsen om att upphäva delar av naturreservatet Biskopshagen för att bygga där.

Läs mer i årets skrift om hur vi i föreningen engagerar oss och samverkar med andra för att påverka besluten. Det kommer behövas mycket arbete för detta under 2026 och framåt.

Alla tre sakerna handlar om att få fram mer fossilfri el, till vilket pris som helst. Den gröna satsningen kanske inte är så grön, då fin jordbruksmark tas ur drift, Lagans vattenflöde skall regleras hårdare utan passage för fisk, och skyddsvärd natur skall offras. Behovet av mer el bygger på en svag analys, där allt fossilt skall ersättas med el eller vätgas framställt av el (fordon med el- eller vätgasdrift, vätgas för stålframställning och kemiindustrin, el till värmepumpar och el till serverhallar). Utvecklingen av vätgastillverkning går långsamt, och priset för denna nya el kommer bli dyrt, kanske så dyrt att vår industri inte överlever med den prisbilden. Och så länge vår el kan säljas till andra länder så kommer elen fortsätta att vara dyr.

Anmäl dig till länsstämman i Varberg 18/5, se inbjudan längst bak.

Jag vill tacka alla er som i stort och smått är med och stöttar föreningen, som medlem eller aktiv i din krets eller bara som en god representant för föreningens syften.

*Anders Tullander,
ordf. Hallands Naturskyddsförening*

i detta område mellan Harplinge och Steninge kyrkby planeras en mycket stor solcellsanläggning.

Biskopshagens naturreservat med Ringhals kärnkraftverk i bakgrunden. Foto: Länsstyrelsen.

Skydd av Biskopshagens naturreservat

Under vintern 2025–26 strålade en rad natur- och miljöföreningar i Halland samman – två av dessa var Naturskyddsföreningen Varberg och Naturskyddsföreningen Halland. Syftet var att söka bevara naturreservatet Biskopshagen på Väröhalvön och att samla kunskap och bygga samarbete. Flera föreningar visade intresse och fler strömmar till när detta skrivs.

Bakgrunden är att Vattenfall önskar bygga ny kärnkraft på Väröhalvön. Man anser sig därför behöva en tredjedel av Biskopshagen, som är klassat som naturreservat med höga naturvärden. De samarbetande föreningarna förser länsstyrelsen med beslutsunderlag. Vi hoppas att detta ska räcka för att hela Biskopshagen får fortsätta vara ett värdefullt naturreservat för naturvård och friluftsliv. Länsstyrelsens beslut väntas under våren 2026.

Frågorna om byggande av ny kärnkraft bevakas av vår riksförening.

*Naturskyddsföreningen Varberg
Naturskyddsföreningen Halland*

Styrelsen besöker den nyinköpta skogen, en magisk och fuktig januaridag 2025. Vi känner oss nöjda med detta inköp och passar på att skåla i cider vid en av de enorma granarna. En orörd gammelskog värd att besöka och som föreningen skall bevara. Foto: Kerstin Seger.

Vi har blivit med gammelskog

Grannfastigheten till vår fastighet Björkelund kom ut till försäljning hösten 2024. Det är cirka fyra hektar orörd skog som flera personer i tidigare styrelser tittat på och önskat att den skulle tillhöra föreningen. Tidigare fastighetsansvariga Åke Andersson och Stefan Andersson nämnde

ofta att den borde vi köpa om det går, och nu är den vår.

Marken blev avstyckad på 1930-talet för fritidshus, och fungerade som det också. Men ingen tillfartsväg finns och skogen har stått orörd i nästan 100 år, en skog utan stubbar. Denna barrblandskog som

delvis är skitad, växte upp när den tidigare Ljungmarken inte längre betades. Här finns några mycket grova granar med diameter på en meter, men troligen är de inte äldre än 120-130 år. Denna skog skadades inte under stormen Gudrun.

Föreningens målbild är att skydda skogen för att kunna visa hur en naturlig gammal skog i Halland kan se ut. Avsikten för framtiden är att få ännu mera död ved för att öka på de biologiska värdena. Vi skall låta träden bli ännu äldre men även se till att skapa mer död ved, både stående och liggande. Bortröjning av gran har delvis skett så att den inte tar över och för att få viss utsikt över Fylleån. Inga träd kommer köras ut ur skogen utan lämnas kvar.

Innan vi gjorde köpet fanns det många frågor. Kan och får vi köpa skog? AH Lindbloms donation, som omfattar gården Björkelund från 1954 och fonder och aktier från 1970, skall användas för att ha råd att sköta våra fastigheter. Styrelsen, Björkelundsgruppen, revisorer var positiva till köp och att använda donationen till detta. Vi byter tillgångar på bank mot tillgångar i skog.

Översiktlig inventering av skogens biologiska värden gjordes av Frida Nettelblatt. Vi försökte också göra en uppskattning av skogens värde, för att veta vad andra kan

tänkas betala. Kontakt togs också med Länsstyrelsens avdelning för reservat för att fråga om de var intresserade.

Vi lade ett bud på fastigheten som blev antaget, men därefter behövde vi söka förvärvstillstånd hos Länsstyrelsen, då vår förening räknas som bolag och vi köper av en privatperson. Den 1 november 2024 fick vi ett positivt svar, och den 13 november genomfördes köpet. Då mötte jag två äldre syskon, som tillbringat sina somrar i stugan som deras far byggt på tomten längst ner mot Fylleån.

Den 18 januari 2025 började vi vårt styrelsemöte genom att vandra genom vår nya skog och vi delade alla känslan att detta var bra.

Skogen och betet på Björkelund under 2000-talet

Björkelund är en liten fastighet, totalt omfattande 34 hektar. Av dessa utgörs idag 5 hektar av betesmark, 2 hektar av ljunghed och 25 hektar av produktiv skogsmark. På fastigheten finns en liten gård, med byggnader från början av 1900-talet. Allt donerades av A H Lindblom 1954.

Skogen sköttes länge traditionellt och dominerades av gran, men det fanns områden med stora naturvärden. Först på 1990-talet började granens roll diskuteras och ett mer varierat skogsbruk började ta form. 2001 slutavverkades 1,5 hektar granskog och där planterades året efter 2500 tallplantor och 500 ekplantor per hektar och området inhägnas. Under stormen Gudrun i januari 2005 skadades stängslet till planteringen vilket ledde till att det mesta av eken betades bort.

Under Gudrun blåste även mycket produktionsgranskog ner, nästan 4 hektar. Men i stället för att plantera ny skog ersattes den med ett ginst- och ljunghedspro-

Fakta

Köpta fastigheter:

Breared-Åspered 1:8 och 2:1.

Totalt 4,8 hektar varav 4,2 hektar produktiv skog med ca 1600 m³sk.

Köp genomfört 2024-11-13, pris SEK 1,65 miljoner.

Fastighetssammanslagning har skett 2025-06-12 med Skärkered 5:6 (Björkelund)

På ljungheden blommar hårginsten fint i maj 2025.

jekt för att återskapa ljunghed så som det sett ut i stora delar av Halland. Satsning på ginst gjordes då man tidigare förstått att det fanns en fröbank av hårginst i marken. Efter några år med årliga bränningar och med mängder av frösådd björk som växte upp, beslutades att halvera ytan för heden och resten fick bli björkskog.

2009 tecknade vi ett Naturvårdsavtal med Skogsstyrelsen på en stor del av fastigheten, 21 hektar, med målet att sanera bort mycket av granen som fanns och att skapa mera stående och liggande död ved. Under de gångna 16 åren har därför mycket gran huggits för att gynna lövträden. Av skogsarealen är fortfarande 7 hektar skog för produktion. Dessutom har vi 4 hektar i den nyinköpta skogen som skall skyddas.

Tillsammans med Skogsstyrelsen gjordes försök 2019 med luckhuggning i en 75-årig granplantage. Dessa tio luckor, har utvärderats 2025 och visar att det enbart

i kanterna, där luckan samverkar med öppnare mark, sker en naturlig föryngring. Luckor inne i granbeståndet blir för mörka, ingen självföryngring och plantor av bok och ek överlever knappt. Samtidigt kan sägas att luckorna på ca 25–30 meter i diameter inte har gett upphov till granbarkborreangrepp eller stormskador. Plantering av ek och bok som gjordes 2020 och 2021 har fungerat i de ljusare delarna. Övriga lövträdplantor har betats bort. Mer om detta finns att läsa i Hallands Natur 2020.

Vi har haft ett lågt betestryck i skogen de senaste åren, och tallplantornas toppar behandlas med Trico för att minska betesskadorna. Försöket visar att där ljuset har kommit in har vi fått en god självföryngring av björk, gran, tall och ek. Att göra fler eller större luckor var ett förslag som vi inte gick vidare med.

Den befintliga produktionsskogen av

gran, där vi provat luckhuggning, har ett litet biologiskt värde och vi vill att området skall få ett mer varierat utseende i framtiden. Målbilden är en skittad blandskog med tall, ek och inslag av bok och gran, men leveranstiden är lång.

2025 beslutade vi att avverka hälften av 4 hektar av 80-årig produktionsgranskog, men att lämna de tallar som finns i denna del. Vi kommer markbereda fläckvis med grävmaskin för att gynna naturlig fröföryngring. Plantering av ek och bok med svensk proveniens görs i vissa fläckar på hela hygget. I kanterna mot ett surdraget i nordvästra delen skall vi försöka plantera in fågelbär och några andra bärande träd och buskar, men då krävs inhägnad.

Under 2025 har en ny grön skogsbruksplan tagits fram för de kommande tio

åren. En arbetsgrupp skrev ihop en beskrivning och målbild utifrån gamla planer. Därefter lät vi ett företag skriva själva skogsbruksplanen, som är en förutsättning för att sälja skogen som certifierad enligt FSC och PEFC. Vi tecknade avverkningsavtal med Bjärnereds såg den 10 juni om avverkning på ca 2 hektar av den 80-åriga granplantagen. Tidigast start sattes till 18 augusti.

Innan avverkningen började har vi förstorat vår vändplan och förbättrat infarten till fastigheten vid banvallen. Körvägen är spårgrusad för att klara de tunga transporterna. Ett stort bestånd slånärsbuskar i betesmarken är också borttagna.

Avverkningen skedde i början av november, totalt 547 m³f och av det var 312 m³f gransågtimmer. Andelen rötskadad stock

Under 2025 avverkades cirka 2 hektar av 80-årig planterad granskog.

Utskotning av virke kunde ske med förhållandevis små körsador då marken var torr.

Sydslänten ner mot sumpmarken och Fylleån gallrades, där särskilt gran och björk i nederkanten togs bort för att få in luft och ljus till betesmarken. Foto: Anders Tullander

var liten. När maskinerna var på plats passade vi på att gallra i slänten mellan körvägen och sumpskogen mot Fylleån. Här försvann många granar med avsikten att få ner mer ljus till marken i beteshagen samtidigt som lämpliga spärrgreniga lövträd och tallar friställdes. Ett antal högstubbar skapades och material har lagts upp i faunadepåer. Denna åtgärd som skedde inom naturvårdsavtalet var godkänd av Skogsstyrelsen.

Gallring kommer även ske på två ställen i ungskogen under 2026, där björk dominerar i dag. Avsikten är att få en mer varierad trädslagssammansättning, så alla andra lövträd och tall kommer gynnas vid gallringen.

Våra betesmarker

När vi nu kommit i gång med arbetet i skogen och gallrat i betesmarken kommer frågorna upp om hur vi skall sköta betesmarken och vilka stöd för bete man kan söka genom Länsstyrelsen. 20 november hade vi Alexandra Malmström från Länsstyrelsen på plats för rådgivning. Vi måste hålla efter träd som växer på betesmarken, men vissa klungor av träd får förekomma. Utglesning i kantzonerna vore lämpligt. Vi behöver bekämpa berberis och björnbär i vissa hagar, lämpligen med vass spade och frivillig arbetskraft. Alternativ är att använda röjsåg under sommaren. Nedanför vindskyddet, där ett dike dämms, har vecketåg brett ut sig på de fuktigare partierna. Vecketåg är ett halvgräs som inte uppskattas av nötboskap. Detta innebär att marken inte är godkänd som betesmark och stöd kan inte sökas på den arealen. Vår djurhållare har kört över med slätterkross vid flera tillfällen men bästa bekämpningen är torrare mark. Här beslöts att diket ska rensas upp och trumma läggas i för att

Kent Torbjörnsson har med sina kor skött naturbetesmarkerna. Ett fint samarbete i alla år. Bilden tagen i augusti 2024. Foto: Ebba Werner.

skapa en överfart för både kor och traktor. Bete har de senaste åren skett med tre kvigor som varit på gården från maj till oktober. Nu med ålderns rätt och 30 år som djurhållare på Björkelund kommer Kent Torbjörnsson att avsluta sitt uppdrag, så vi måste hitta någon som vill hålla djur för att beta. Utan betande djur försvinner snabbt mångfalden och igenväxningen börjar. Förutsättningen för att få djurhållare som vill beta magra marker är att de är väl skötta. Även stödpengarna för bete av ogödslad betesmark och skogsbete är en viktig faktor och att arealen är tillräckligt stor. Det är mycket arbete med stängsel och daglig tillsyn för djurhållaren. Det fanns en gammal idé om skogsbete. Den har vi lyft igen och vi tittar på att använda en del av ungbjörksskogen.

Text: Anders Tullander

Halmstads Ornitologiska Förening (HOF) har gamla och starka band till Björkelund. Här besöker Anders Wirdheim området med en studiecirkel. 15 november 2015. Tillsammans med HOF blir det för andra året en holkbyggdag i mars.

Med Björkelund i centrum

För 25 år sedan inleddes det samarbete, som kom att kallas *Björkelundsgruppen*. Alla i gruppen var väl förankrade i den ideella naturvården och dess föreningar. I gott samförstånd med Hallands Naturskyddsförenings styrelse hade vi hörsammat ett ”rop på hjälp”: Gården höll på att växa igen och granen tog över alltmer. De äldre ornitologer, som dittills skött det praktiska, hade börjat dra sig tillbaka och

därmed upphörde också det fina arbetet med holkarna.

Vi såg Björkelunds stora potential med sina många möjliga naturtyper, sin artrikedom, byggnaderna lämpliga för kursverksamhet och lättillgängligheten via cykelbana och väg 25. Vi såg möjligheten till försöksverksamheter och till att kunna visa upp ett skyltfönster för en förening vars högsta prioritet är biologisk mångfald

Närheten och kontakterna med Halmstads Högskola och dess biologiutbildningar är påtaglig. Här tre fältbiologiskt väl utrustade studenter, som med sitt rutnät undersökt slätterrängen. 20 maj 2025.

och att kunna inspirera och sprida det som gynnar mångfalden. Det skulle kunna bli en träffpunkt för likasinnade!

Med detta som mål har vi jobbat oförtrutet i alla år och många gånger varit steget före eller tvärs emot det som kan vara gängse inom de areella näringarna. När stormen Gudrun 2005 fällde ett helt granbestånd planterade vi inte ny granskog utan skapade en ginsthed i samverkan med Länsstyrelsen. När vår granskog närmade sig avverkning tog vi tillsammans med Skogsstyrelsen initiativ till ett kontinuitetsskogsbruk för att undvika kalhygge. Vi ingick också ett Naturvårdsavtal med Skogsstyrelsen där vi mot en engångssumma förband oss att avstå från skogsproduktion inom en stor del av fastigheten.

Goda kontakter och gott förtroende mellan myndigheterna och oss har varit en förutsättning. Heden kostade initialt en rejäl summa för myndigheten, men sedan har vi i gruppen lagt många timmar på bränning och ryckning av björk- och tallplantor samt med ständig inventering.

Bland studenterna finns ofta goda klättrare. Här fyller Olle Liedberg på kutterspån i en kattuggleholk. 15 februari 2024.

Vi har uppdaterat vår trädslinga med QR-koder. När du skannar en kod kan du höra högskolepraktikanten Tove Loland berätta om arten, dess samarbeten och skötsel just på Björkelund. 3 juli 2025.

Många kretsar och naturföreningar väljer gärna samarbete med Björkelund som exkursionsplats. Hallands Botaniska Förening är här med Kill Persson och svampen i centrum. 3 september 2023.

Björkelund är ett bra mål för Cykelfrämjandets tisdagscyklar. 13 km cykling enkel väg följt av kort vandring med olika tema har genom åren varit ett bra upplägg. 10 september 2020.

Till trädgården hör planteringen av rödlistade arter, som är ett annat samarbete med Hallands Botaniska Förening. 3 juli 2025.

Cyklisterarna är omgivna av blomrika välganter längs leden. Genom gott samarbete med kommunen är det sen klippning som gäller. Vi bränner dessutom "våra" kanter. Gullris 26 augusti 2021.

Bland gästande kretsar har Alvesta- och Växjö-kretsarna varit de mest långväga. Både gårdsplanen (t.v.) och ladan (ovan) behövdes som fika-platser. 27 maj 2020.

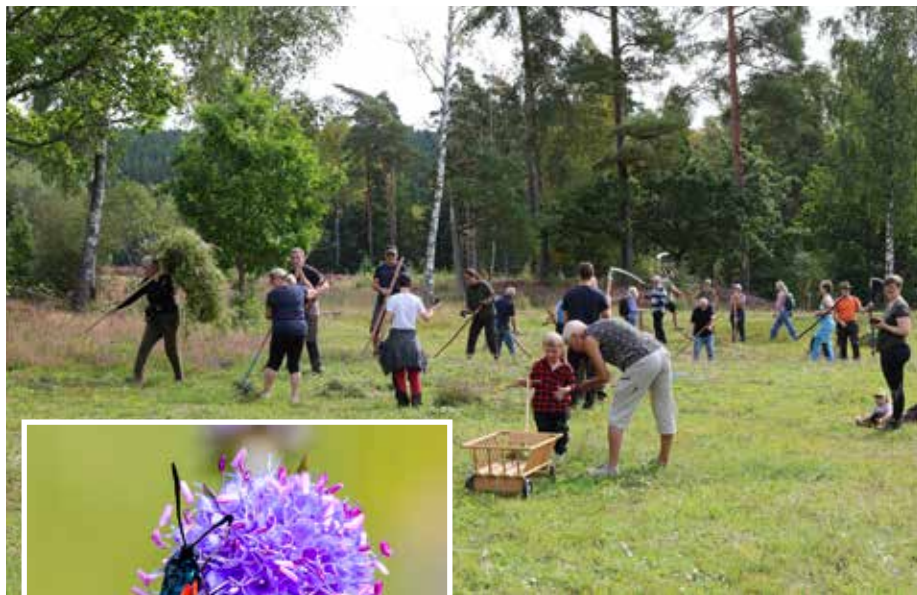

Att vara slättercentrum förpliktigar. Här slipkurs med Ossian Ovik i samarbete med Simlångsdalens Naturvårdsförening. 20 augusti 2022.

Denna samverkan med en ideell förening är nog unik och kanske extra attraktiv.

Vi känner oss nöjda när vi nu ser högskolelärare förlägga sina lektioner till Björkelund eller när enskilda studenter söker sig till gården för olika typer av akademiska arbeten, där fältarbeten ingår. Var

annars hittar man så distinkta biotoper att jämföra och undersöka och där närheten till Högskolan i Halmstad är en extra bonus. Många studenter har också varit med i vårt praktiska arbete genom åren. Tyvärr, för oss, drar de flesta studenterna vidare när studierna är avklarade, men

Till Björkelundsslåttern återkommer många år efter år. 30 augusti 2025. Foto: Bengt Paulsson. Uthålligheten är en förutsättning för ängens mångfald där sexfläckig bastardsvärmare (infälld t.v.) ingår. Den är rödlistad och signalart för blomrika marker. 3 augusti 2025. Foto: Elisabeth Fagerberg.

Björkelundserfarenheten finns med dem. Det känns bra!

Båstads Akademi med sina kurser kring tema natur och trädgård vill sedan många år ha guidningar och inventeringsmöjligheter här för sina studenter. Detta bjuder vi gärna på. Alla dessa utbildningsgrupper är självklart bra målgrupper i vårt arbete att inspirera till engagemang för mångfalden. På kort tid når vi många som levererar vidare! Nu i vår kommer kursen ”Kvalificerad trädgårdsmästare”. Direkt i den gårdsnära miljön kan de uppleva tre olika zoner av trädgårdsmiljöer: en prydlig skötselintensiv del, en något vildare del där naturligt förekommande växter får breda ut sig och skötseln bara innefattar vårbränning och sensommarslåtter. Sedan finns

en del med minimal skötsel. Detta ger den mångfald av miljöer vi ständigt eftersträvar. Samma tänkande fanns med när vi lät gräva dammar ute i markerna. Det blev tre dammar i helt olika miljöer.

Tidigt såg vi till att informationstavlor, foldrar och en vandringsled kom till. Äntligen kunde man utan stövlar gå längs Fylleån och vara i närkontakt med ån och sumpskogen.

Vi skapade också tidigt ett slättercentrum genom inköp av slipstenar, liar och räfsor samt skapade förutsättning för en äng, som nu efter alla dessa år vid slättertid är ett blått hav av ängsvädd. Vi såg till att ladan fick trägolv och bra el för att kunna inbjuda till kurser eller regnskydd. Allt detta skapade goda förutsättningar för

Här inleds ett kontinuitetskogsbruk i samarbete med Skogsstyrelsen. Länsstyrelsen bidrog med ek- och bokplantor, som vi planterade i luckor i granskogen. Försöket avbröts dock delvis hösten 2025. Efter avverkning återstår nu halva arealen för framtida beslut. 2 maj 2020.

besökarens intresse, exkursioner och kurser.

Många besök har det blivit. Kretsar, både kort- och långväga, samt ideella föreningar har kommit, men också enskilda vandrare. 2025 noterade vår besöksräknare (nedanför "Stefans trappa") i medeltal 12 personer per dag. Artportalen skvallrar också om många besökare med särskilt intresse för det biologiska livet. Dessa

Ginstheden är med sin väldokumenterade mångfald en av alla våra miljöer, som tillkommit genom gott samarbete med Länsstyrelsen och fortsatt idogt arbete. 23 maj 2024. Foto: Kerstin Ericsson.

ständiga bidrag tillsammans med mer heltäckande inventeringar har gett en unik kunskap och insikt om mångfalden och dess innehåll på fastigheten.

Björkelund är ingen vanlig skogsgård utan just det man kan förvänta sig av en gård, som ägs av Naturskyddsföreningen.

Text och foto (om inte annat anges):

Ebba Werner, Björkelundsgruppen

I en skogsglänta spändes ett sidenband upp, landshövding Anders Thornberg blev tilldelad en sax och bandet klipptes av.

Invigning av medlemmarnas nya skog i Björkelund

Lördagen den 16 augusti strömmade gästerna till gården Björkelund i Simlångsdalen. Gården ägs sedan decennier av medlemmarna i Hallands naturskyddsförening, och idag var det dags att fira ett nyligen förvärvat stycke skog.

– Välkomna! ropade föreningens ordförande Anders Tullander, och försökte överrösta deltagarnas mummel och prasslande vindjackor.

Efter en varm start på augusti hade besökarna mötts av visserligen sol men jackorna behövdes denna dag. Anders höjde rösten och lyckades organisera guider och de över 60 gästerna i två grupper. Den ena gruppen gick med Anders och fick uppleva en vandring på totalt två och halv timme i granskog, blandskog, öppna gläntor och snårig sly. Gästerna fick berättat för sig hur föreningen lyckats komma över en vacker

gammal skyddsvärd skog och hur man nu tänkt sköta dyrgripen.

– Vi fick ett tips att skogen var till salu och som tur var har vi en donation från AH Lindblom som skall användas till skötsel av våra fastigheter och reservat. Föreningen äger sedan tidigare flera fastigheter i Halland, så vi är vana vid att förvalta skog. Nu har vi tagit på oss mer jobb, men det är bara roligt att kunna bidra till biologisk mångfald och vackra miljöer att vistas i.

Anders hade mycket att berätta. I en separat artikel i denna årsskrift finns hela historien och detaljerna kring förvaltningen. Vid visningen i augusti var det just detta flera deltagare ville veta mer om.

– Vi kommer att behöva pröva oss fram. Här är närmare 5 hektar och en del gran måste tas ner för att lövskog ska få en

chans. På andra ställen ska vi spara riktigt gammal barrskog.

Parallellt med Anders guidning i skogen, tog Karin Malm och Christian Persson från Skogsstyrelsen en grupp med på vandring längs Fylleån. Här fick man lära allt om skogens vatten och om vikten av att värna trädbevuxna kantzoner närmast sjöar och vattendrag. Det blev också ett intressant samtal om hur hyggesfritt skogsbruk blir allt mer intressant för svenska skogsägare.

Grupperna strålade samman längst inne i den gamla granskogen. Ett sidenband spändes upp, landshövding Anders Thornberg blev tilldelad en sax, bandet klipptes

av och Anders Hernborg blåste fanfar i en enorm näverlur.

Nu fanns det möjlighet att byta grupp, men det blev ingen samlad organiserad tropp tillbaka till gården. Några dröjde sig kvar i trollskogen. Andra fångades på vägen tillbaka upp av Björkelundsgruppen, och blev då visade den prunkande mångfaldsträdgården, nyligen uppsatta fågelholkar och blomsterängen längs banvallen. Flera fastnade i intressanta samtal med nya bekanta och kom därför sent tillbaka till gården och VJ-Vilts delikata viltburgare. Men ingen blev utan.

Annalena Holm

Lyckat samarbete med vandringar på Björkelund

Naturskyddsföreningen och Skogsstyrelsen har under många år haft ett givande samarbete, de senaste åren bland annat inom ramen för projektet Grip on Life som Skogsstyrelsen drivit. På Naturskyddsföreningens fastighet Björkelund utanför Simlångsdalen har vi tillsammans genomfört vattendragsvandringar på demonstrationsslingan "Vattnets Värden" för att öka kunskapen om livet i och vid vattendrag och våtmarker.

Ett samverkansprojekt om skog och vatten

Det nationella projektet Grip on Life startade 2018 (läs mer om projektet i faktarutan på nästa uppslag). Projektet hade bland annat som mål att lyfta kunskapen kring vilken hänsyn man ska ta vid skogsbruk i närheten av vattendrag och våtmarker. Därför bestämde sig Skogsstyrelsen Hal-

Ny spång på slingan. Foto: Karin Malm.

Invigningen av slingan 31 augusti 2019. Foto: Henrik Malm.

lands distrikt för att anlägga tre så kallade demonstrationsslingor utmed vattendrag i Halland där besökare skulle kunna lära sig mer om livet i skog och vatten genom att läsa på informationsskyltar. Målgruppen var en intresserad allmänhet och slingorna behövde därför vara lätta att nå för många besökare. Våren 2018 gav man sig ut på jakt efter lämpliga ställen för dessa slingor.

Inledande kontakter

Tidigt i processen tog Skogsstyrelsen kontakt med Hallands Naturskyddsförening som var positiva till att ställa upp som markvärd för en demonstrationsslinga. På Björkelund fanns sedan tidigare en stig utmed Fylleån där man bland annat kunde lära sig känna igen olika arter av träd och buskar. Stigen utmed Fylleån passade alldeles utmärkt som demonstrationsslinga i och med den varierande miljön med både olika typer av skog, våtmarker och

jordbruksmark utmed ån. En upprustning av stigen kunde dessutom bekostas och genomföras av projektet, vilket blev en utmärkt lösning för båda parter.

Upprustning av slingan

Skogsstyrelsen upphandlade Farmartjänst för att göra slingan mer tillgänglig. Stigen fick nya, lite bredare spänger med halkskyddsnät över sankare partier. Utmed stigen placerades nio skyltar med information om livet i och vid vattendraget. Där kan man bland annat läsa om vilken hänsyn som ska tas till vattendrag och våtmarker när man bedriver skogs- och jordbruk. För den som är nyfiken på livet under vattenytan finns även skyltar om Fylleåns artrika bottenfauna och den unika laxstam som finns i Fylleån. En rastplats med bänkbord ställdes i ordning med utsikt ner genom en fin lövbevuxen kantzon mot vattnet. För att ytterligare öka attrak-

Paus vid grillplatsen på Krokudden vid en av vandrarna under invigningsdagen 2019. Foto: Henrik Malm.

tiviteten av slingan gjorde man i ordning grillplatsen på Krokudden med betongrör, grillgaller och sittbänkar.

Invigningen 2019

När det var dags att inviga vattendrags-slingan i slutet av augusti 2019 fylldes gården av intresserade besökare. Man räknade till över 200 personer som var med denna varma sensommardag! Dåvarande landshövding Lena Sommestad höll ett invigningstal och klippte det blå bandet som markerade starten på slingan. Under dagen guidade Stefan Anderson och Karin Malm från Skogsstyrelsen besökare utmed slingan. Naturskyddsföreningen visade upp delar av sin verksamhet på gården med mångfaldsträdgården, ängen och ljungheden och på gårdsplanen bjöd Skogsstyrelsen på grillad korv. Invigningen uppmärksammades även i radio då P4 kom och gjorde ett nyhetsinslag från dagen.

Grip on Life

I projektet Grip on Life har myndigheter, skogsägarföreningar och intresseorganisationer arbetat tillsammans för att värna och utveckla värdefulla vattendrag och våtmarker i skogslandskapet. Grip on Lifes syfte har varit att utveckla nya och bättre metoder för exempelvis samverkan, skogsbruk, skogsskötsel samt restaurering av vattendrag och våtmarker. Målet har varit att förbättra miljön och förutsättningarna för djur och växter som lever i vattendrag och våtmarker i skogslandskapet, samtidigt som vi kan fortsätta använda våra naturresurser, som till exempel skogen, på ett hållbart sätt.

Grip on Life pågick från 2018 fram till och med 2025. Projektet finansierades delvis av EU:s miljöprogram LIFE IP.

Populära vattendragsvandringar för alla åldrar

Invigningen av demonstrationsslingan blev startskottet för en rad vandringar på Björkelund där Naturskyddsföreningen har stått för inbjudan och marknadsföring medan Skogsstyrelsen har bidragit med guidningen. Totalt har vi genomfört fem vandringar tillsammans där cirka 80 personer deltagit genom åren. Hösten 2025 genomförde vi en vandring speciellt riktad till barnfamiljer. Informationen anpassades då för att kunna tilltala även en yngre målgrupp. För att väcka intresse och illustrera livet under ytan hävade man efter bottenfauna ute på Krokudden där både sländlarver och andra småkryp visade sig från sin bästa sida. Vandringen avslutades vid vindskyddet Snokarbo där Naturskyddsföreningen bjöd på äppelkaka tillagad över öppen eld. Skogsstyrelsen delade också ut den prisbelönta barnboken "Lump önskar sig ett äventyr" till de allra yngsta deltagar-

na. Dagen uppskattades av alla åldrar och vid den avslutande punkten vid vindskyddet fördes samtal kring hur viktigt det är att vi tar hand om livet både på land och i vattnet samtidigt som vi brukar skogen och jorden på ett ansvarsfullt sätt.

Positivt gensvar

I och med att vandringarna genomfördes som en del av projektet Grip on Life har deltagarna fått fylla i utvärderingsenkäter efter aktiviteten. Enkäterna har mätt om deltagarna lärt sig något nytt under vandringen och om de i så fall kan tänka sig att

Grillplatsen vid Krokudden. Infällt: Jungfrusländlarv och fiskyngel troligen av elritsa. Foto: Karin Malm.

Karin Malm berättar om hur en korvsjö bildas vid en av skyltarna på demonstrationsslingan.
Foto: Henrik Malm.

använda sin nya kunskap vid skogsbruk på egna fastigheter. En sammanfattande fråga kring hur man upplevt vandringen fanns också med på enkäterna. Resultaten är övervägande positiva och vi kan konstatera att vandringarna fått ett mycket högt snittbetyg från de som deltagit. Många har också angett att de lärt sig mer om hänsyn till vatten vid skogsbruksåtgärder och de som även varit skogsägare har skrivit att de kan tänka sig att tillämpa sin nya kunskap i sin egen skog.

Många besökare genom åren

Många är de som gått demonstrationsslingan Vattnets Värden på egen hand. Sedan vi började räkna besökare i april 2019 har det passerat någon på stigen nästan varje dag. På helgerna är det naturligt att det är några fler än på vardagarna. Under 2025 vandrade cirka 4 200 personer utmed Fylleån vid Björkelund. Totalt sett har

det gått runt 30 000 personer på slingan sedan mätningarna började 2019. Även om det såklart är många av dessa som besökt slingan flera gånger under åren är det en imponerande besöksiffra!

Samarbete är nyckeln

När vi ser tillbaka på de senaste årens gemensamma aktiviteter, kan vi konstatera att samarbetet mellan Naturskyddsföreningen och Skogsstyrelsen varit givande och kommit många människor till del. Skötsel av och hänsyn till skog och vatten är något som berör och engagerar. Med vår gemensamma kompetens samt det stora kontaktnät vi gemensamt har hoppas vi kunna fortsätta att både öka kunskapen och väcka nyfikenheten kring livet i och vid våra värdefulla vattendrag och våtmarker i skogslandskapet. Det tror vi är nyckeln till ett hållbart brukande av skog och mark.

Karin Malm, Skogsstyrelsen

Nätverket Västerhavet

Nätverket Västerhavet är ett nätverk för Naturskyddsföreningens kretsar utefter vårt Västerhav, det vill säga vi som bor vid Kattegatt och Skagerrak, men också den allra sydligaste delen av Västerhavet i form av Öresund.

Vi har ett speciellt intresse och engagemang för havet utanför vår västkust. Vi representeras av medlemmar från SNF-kretsar i Bohuslän, Halland och Skåne. Samarbetet startade med digitala

diskussioner och planeringsmöte under hösten 2023. Detta utmynnade i att nätverket sökte projektmedel från Naturskyddsföreningen Riks under våren 2024. Projektmedlen avsåg kostnader för externa föreläsare under kommande år, samt ett studiebesök på Tjärnö under hösten 2025.

Inriktningen har varit digitala föreläsningar om den marina miljön, möjligheter och hot. Från Skåne i söder till nordligaste Bohuslän. Fokus på Västerhavet, men ute-

Tjärnö hamn med forskningsfartygen Nereus och Doris vid kaj. Foto: Elisabeth Sahlsten.

sluter inte andra vatten runt Sverige och utanför vårt territorialvatten för att förstå sammanhangen.

Ett flertal föreläsare har inbjudits, från bland annat Göteborgs universitet, Sveriges lantbruksuniversitet och Havs- och vattenmyndigheten. Det har handlat om ett flertal aspekter på havet och vår påverkan på havsmiljön.

Några exempel på genomförda föredrag är:

- Sverige och Europas havsplaner. Vad innebär de? Varför är de så viktiga? Vad händer nu? Ida Carlén, sakkunnig

inom hav, från Naturskyddsföreningens rikskansli.

- Havsbaserad vindkraft – Fördelar, nackdelar och målkonflikter. Antoine Baudoin, sakkunnig inom energi, Naturskyddsföreningens rikskansli.
- Havsbaserad vindkraft, biologisk mångfald och fiske. Hur fungerar samexistensen? Mattias Sköld och Hans Nilsson, Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Sjöfartens påverkan på havsmiljön och vilka åtgärder vidtas inom branschen? Ida-Maja Hassellöv, Chalmers.
- Havsmiljödirektivet och miljöövervak-

ningen. Agnes Ytreberg och Karin Petersson, Havs- och vattenmyndigheten.

- AI-utvecklingen som ett avgörande vägskäl för mänskligheten och biosfären? Professor Olle Häggström, Chalmers.
- Fiskerikontroll och arbetet för ett hållbart nyttjande av havets resurser. Niclas Törnell, Havs- och vattenmyndigheten.
- Rikskansliets arbete med havsfrågor. Fokus på marina skyddade områden och varför de är så viktiga. Ida Carlén, sakkunnig inom hav, från Naturskyddsföreningens rikskansli.
- Störens återkomst, Linnea Jägrud, Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund.

Resa till Tjärnö

Nätverket anordnade en mycket lyckad resa till Tjärnö marina laboratorium, 27–28 september, där 28 personer deltog. På plats hälsade Boel Lanne alla välkomna till helgens nätverksträff. Därefter guidades

Rödalgan dulce *Palmaria palmata* odlas på laboratoriet och kan vara ett attraktivt livsmedel i framtiden. Foto: Elisabeth Sahlsten.

vi på en intressant rundvandring på laboratoriet av Martin Larsvik och Bo Johansson. Bland annat fick vi se odling av rödalgan dulce och även smaka på denna alg som kanske kan bli en framtida proteinkälla från havet. Utanför byggnaden fick vi också se de specialbyggda betongfundament som senare skulle sänkas ner i havet och användas som konstgjorda rev för att hjälpa korallerna att växa till i Kosterhavets djupområden. De föreläsningar som följde var:

- Kosterhavets nationalpark, Anita Tullrot.
- Vårt hav i ett varmare klimat, Jon Havenhand.
- Evolution i en föränderlig miljö, Kerstin Johannesson.
- Vad händer med musslor och ostron på den svenska västkusten? Mats Lindgarth.

Föreläsningarna följdes av en räkmiddag och tid fanns även för diskussioner om framtida nätverksaktiviteter. För några av oss blev det dessutom ett dopp i det friska salta havet! Några hann även med en promenad på vackra Saltö.

Slutsats

Nätverket Västerhavet fyller en viktig roll för att Naturskyddsföreningens medlemmar utefter vår västkust ska få tillfälle till information och diskussioner om våra närmaste havsområden och dess livsformer. Det tycks ibland som om det nationella fokuset blir begränsat till förhållandena i Östersjön och då är det mycket viktigt att Västerhavet inte glöms bort.

Här hittar du information om nätverket, kommande träffar och de inspelade föreläsningarna: <https://bohuslan.naturskyddsforeningen.se/natverket-vasterhavet/>

Elisabeth Sahlsten

Oljeförorening. Foto: IVL.

Kattegatts kustvattenråd 2025

Under året har kustvattenrådet genomfört åtgärder för att minska mängden förlorade fiskeredskap i havet. Projektet har pågått i två år och finansieringen har bl.a. kommit från Jordbruksverket, Havs- och vattenmyndigheten och Region Halland. Nio yrkesfiskare har varit involverade liksom två företag som gjort undersökningar av havsbotten.

Västerhavsveckan arrangeras årligen under vecka 32, och 2025 medverkade kustvattenrådet med nio aktiviteter. Mycket fokus låg på vårt projekt om förlorade fiskeredskap men även grundläggande information för att bidra till ökad havsmedvetenhet. Två möten har arrangerats med fokus på laxen och de båda rådslagen har handlat om olika föroreningar som släpps ut i havet.

Laxen

Frågan om den vilda laxen engagerar och berör många. Två seminarier har arrangerats i samarbete med Länsstyrelsen i

Hallands län. Genom Havs- och vattenmyndigheten finns en laxarbetsgrupp. Där diskuteras bland annat förvaltningen av atlantlaxen med även hur fisket kan regleras. I gruppen ingår Länsstyrelsen och representanter från Havs- och Vattenmyndigheten samt Statens Lantbruksuniversitet. Medarbetare från dessa organisationer informerade bl.a. om tillståndet för laxen, hoten, den främmande arten puckellax samt planer på ett starkare skydd för laxen.

Föroreningar i havet samt via dagvatten och bräddningar

Vårens rådslag handlade om de föroreningar som släpps ut direkt i havet.

Anna Dimming från Länsstyrelsen Västra Götaland presenterade problematiken kring oljeutsläpp till havs. Oljeutsläppen har minskat över tid genom att sjöfarten är mer reglerad idag. Men genom sanktioner mot Ryssland och deras skuggflotta har riskerna åter ökat. Det finns en nationell

Kattegatts Kustvattenråd

... bildades 2015 genom samverkan mellan sju kustkommuner, från Kungsbacka i norr till Ängelholm i söder, inom vattenförvaltningen som styrs av EU:s vattendirektiv. Kunskapen om kusten och havet ska öka och kunskapsutbytet underlättas. Kustvattenrådet vill också medverka till att öka förståelsen för olika intressenters verksamheter och hur de påverkar kustvattnet. Målsättningen är att arbetet i kustvattenrådet bidrar till att god ekologisk och kemisk status uppnås inom de kustvattenförekomster som berörs och till god miljö-kvalitet i havet. För att ta reda på vilken status som just nu uppnås kan man besöka databasen VISS:

<https://viss.lansstyrelsen.se/>

Hemsida: [Kattegatts kustvattenråd | Region Halland](#)

samverkansgrupp för oljeskadeskydd som leds av Myndigheten för civilt försvar, MCF (tidigare MSB). I gruppen ingår alla ansvariga myndigheter och aktörer som verkar vid ett oljeutsläpp. De senaste större oljepåslagen har varit på Tjörn 2011, Öckerö 2022 och i Hanöbukten 2023.

Ida-Maja Hassellöv Chalmers, medverkade med information om bl.a. utsläpp från skrubbrar. Skrubbrar används för att rena fartygens utsläpp av rökgaser. Gaserna tvättas ur och i många fall släpps detta vatten orenat ut i havet. En positiv nyhet är att öppna skrubbrar numera är förbjudna och att stängda skrubbrar (där avlopps-

vatten samlas för att släppas ut på annan plats) förbjuds från 2029.

Johan Månsson, Kustbevakningen Malmö gick igenom deras resurser och arbets-sätt när det gäller utsläpp. När ett utsläpp av olja sker till havs eller i de stora svenska insjöarna Vänern, Vättern och Mälaren har Kustbevakningen ansvar att ta hand om och ta upp oljan. När ett oljeutsläpp når land, eller om ett utsläpp sker i vatten inom kommunalt ansvarsområde, till exempel vattendrag eller i hamnar, ansvarar kommunal räddningstjänst för miljöräddningen.

Dagvatten och bräddningar från avloppsnäten är en källa till föroreningar och hela höstens rådslag ägnades åt denna fråga. Genom de pågående klimatförändringarna ändras snabbt förutsättningarna för de befintliga VA-näten. Vid kusten påverkar havsnivåhöjningen men även den höjda grundvattennivån. Vid extrem nederbörd behövs stora ytor för att bromsa upp vattenmassorna. Många VA-bolag och kommuner arbetar med frågan som i många fall innebär stora investeringskostnader.

Anne Udd

Mer information om kustvattenrådets arbete?

Kustvattenrådet är öppet för alla och det är idag ca 50 medlemmar; kommuner, företag, ideella organisationer (bl.a. flera kretsar inom Naturskyddsföreningen och Havsnätverket Laholmsbukten) och enskilda som anmält att de vill ingå. Du kan även prenumerera på vårt nyhetsbrev. Läs mer på kustvattenrådets hemsida och kontakta gärna Anne Udd som arbetar som samordnare:

anne.udd@regionhalland.se

Skötselgrupperna 4 och 5 i arbete på strandheden i Skummeslövsstrand.

Havsnätverket Laholmsbukten

Hösten 2018 gick Naturskyddsföreningens tre kretsar med landgräns mot Laholmsbukten i Halland samman för att bilda Havsnätverket Laholmsbukten. Dessa tre kretsar är Halmstads Naturskyddsförening, Naturskyddsföreningen Södra Hallands (Laholm) samt Bjäre (Båstad) Naturskyddsförening. Havsnätverket Laholmsbukten har som mål att:

- Värna om Laholmsbuktens natur både på land och i havet.
- Kontinuerligt uppdatera sig om tillståndet i Laholmsbukten, om miljöhot mot Laholmsbukten samt om olika skyddsformer för bukten (t.ex. bildandet av ett marint reservat).
- Väcka intresse hos allmänheten samt informera om Laholmsbuktens olika problem.

Havsnätverket har under de dryga sju år som gått sedan bildandet arrangerat

en lång rad av aktiviteter. Det har rört sig om exkursioner, vandringar, föreläsningar (fysiska såväl som digitala) m.m. Här kan särskilt omnämnas att nätverket hyrde in forskningsfartyget Sabella för sju exkursioner i Laholmsbukten sommaren 2019 (cirka 150 personer deltog i de här exkursionerna som utgick från Båstad, Halmstad och Torekov). Samma år arran-

Kärngruppen i arbete, från vänster Thomas Persson, Bengt Garbergs, Margareta Lindgren, Bo Hansson och Bo Brink.

gerade havsnätverket också en tvådagars konferens i Laholm om atlantlaxens situation i havet och de halländska åarna (cirka 50 personer deltagare). Båda dessa aktiviteter var samarbeten med andra organisationer som Kattegatts Kustvattenråd, Sportfiskarna och länsstyrelsen i Halland.

Havsnätverket har även deltagit i flera konferenser och rådslag om havsmiljö och liknande samt arrangerat flera utställningar med havstema. Sedan starten har nätverket också haft flera strandstädardagar, där stränder i Båstad, Halmstad och Laholm rensats från skräp.

Havsnätverket har lyckats påverka politikerna i Laholm att låta tången ligga kvar på stranden i högar, istället för att forsla bort den. I Halmstad påverkade nätverket kommunen att sluta maskinräfsa på Västra Stranden.

Utöver detta har havsnätverket också producerat ett par reklamfilmer för att värva medlemmar till nätverket samt haft ett möte med den tidigare landshövdingen Lena Sommestad om att göra

Laholmsbukten till ett marint reservat (en anmodan om detta har även skickats in till Länsstyrelserna i Halland och Skåne samt till Naturvårdsverket).

Havsnätverket har en aktiv Facebook-sida med i dagsläget nästan 3 500 följare. Här kan man följa nätverkets arbete och läsa inlägg om havsfrågor i stort.

För närvarande deltar Havsnätverket Laholmsbukten i två större samarbetsprojekt, strandhedsskötsel i Skummeslövsstrand (i Laholm) samt i en samverkansgrupp som vill restaurera Lagan genom att riva ut det nedersta kraftverket i älven (i Laholm). Samverkansgruppen vill även motverka ett stort nytt kraftverksbygge i Knäred (Statkrafts Projekt Mittlagan).

Strandhedsskötsel i Skummeslövsstrand – tillsammans fortsätter vi

2024 skrev vi en artikel i *Hallands Natur* om Havsnätverket Laholmsbuktens arbete med heden i Skummeslövsstrand och här kommer fortsättningen, men först en kort tillbakablick. Sommaren 2023 var några

Skötselgrupp 11 i arbete.

Skötselgrupp 6.

av havsnätverkets medlemmar, Södra Hallandskretsen och Hallands Botaniska Förening tillsammans med några närboende ute och grävde vresroplantor i Södra Sanddynsreservatet i Skummesslövstrand. Vi konstaterade snabbt att uppgiften var oss övermäktig och att det behövdes maskinell hjälp. Som en skänk från ovan fick vi då en donation på 300 000 kronor till detta ändamål.

Nu var det bara att sätta igång. Vi bestämde oss för att ta tag i heden som inte är reservat. Den är cirka 3,5 km lång, 100–200 meter bred och ägs av en tångallmännning där kommunen innehar en tredjedel. Vi tog kontakt med markägarna och försökte starta de gamla skötselgrupperna igen. Det hade funnits elva skötselgrupper fram till 2014. Bara någon av dessa var fortfarande aktiva och vi lyckades få ihop nio grupper som nu har ansvar för var sin del av heden och har var sin kontaktperson. Sedan ordnade vi stormöte med föredrag av biologerna Kill Persson ena året och Krister Larsson andra året. Vi har därefter planerat in två skötseldagar per säsong med reservdagar.

Skötselgrupp 11 efter väl förrättat vär.

För att kunna locka fler att vara med behövde vi mer medel att arbeta med, eftersom donationen skulle gå till maskinell skötsel. Postkodstiftelsens Grannskap-sinitiativ kunde kanske vara något för oss. De hade aldrig tidigare varit involverade i något naturvårdsarbete utan var mer till för att skapa kontaktnät boende emellan. Vi sökte och fick beviljat anslag på 60 000 kronor både 2024 och 2025. Dessa medel har använts till material, röjsågar, spadar, räfsor, hackor, presenningar, gula västar med texten hedskötare, infomöten, infomaterial samt till fika under skötseldagarna (cirka 70 personer per gång). Detta är nu (januari 2026) slutredovisat och grupperna är välutrustade för fortsatt arbete.

Vi sökte och fick även 40 000 kronor från Alvins fågelfond som vi använt för att med maskin gräva 10 sandblottor på ca: 40 kvadratmeter uppe på heden. Detta framförallt för att gynna större strandpipare, som vi hoppas skall kunna hitta en plats i sandblottorna för sitt andra häckningsförsök när det första oftast misslyckas nere på stranden. Vresros togs bort, hjärtmusselskal lades dit och en kant för

grävande insekter skapades. Detta gynnar även den biologiska mångfalden, såsom örter, svampar och insekter.

Donationen har gått till naturvårds-konsult, planering, skötselplan, grävning, grovslätter, ryckning av sly, brandgator och naturvårdsbränning. Länsstyrelsen har också varit behjälplig med medel till den maskinella röjningen.

Vad vill vi då säga med detta? Jo, tillsammans med gemensamma mål och medel kommer man långt.

Vi i Havsnätverket Laholmsbukten har varit spindeln i nätet och den sammanhållande länken. Vi har skaffat medel, skött ekonomin med redovisningar och planlagt arbetet tillsammans med övriga medverkande som konsulter, skötselgrupper, markägare, kommunen och länsstyrelsen.

Detta har varit ett stort och ansvarsfullt arbete som krävt många timmars arbete under flera år. Det har gett ett till synes fantastiskt resultat, även om det återstår mycket att göra. Tillsammans blir mycket gjort.

Det svåraste av allt har varit markägar-kontakten, då vi inte riktigt haft samma uppfattning om hur arbetet med grävning och brandgator skulle göras. Nu har tångsamfällighetens styrelse fått i uppdrag av sitt årsmöte att kontakta länsstyrelsen för att förhoppningsvis få till stånd ett mångårigt naturvårdsavtal för att säkra fortsatt skötsel. Detta hoppas vi mycket på så att vi kan minska vårt engagemang och i fortsättningen bara vara lite behjälpliga med skötselgruppernas "finlir". Skötselgruppernas arbete kommer att behövas för all framtid.

Samverkansgrupp om kraftverk i Lagan
Havsnätverket Laholmsbukten är sedan några år en av flera organisationer som

bildat en samverkansgrupp för att få till stånd en utrivning av det nedersta kraftverket i Lagan, dvs. det i Laholm, samt motverka det planerade kraftverksbygget "Projekt Mittlagan" i Knäred.

Engagemanget i de här frågorna började redan 2019 när havsnätverket arrangerade ett tvådagars seminarium på temat "Laxens år". Under seminariet hölls ett antal föreläsningar och flera studiebesök gjordes, bland annat besöktes Hertingforsen i Falckenberg. Här har man återskapat den tidigare forssträckan förbi kraftverket så att lax och andra vandrande fiskarter enkelt kan ta sig förbi kraftverket vid sin vandring både upp- och nedströms.

Stärkta av exemplet i Hertingforsen tog havsnätverket under 2020 kontakt med Statkraft i Laholm för att diskutera möjligheter för att återställa den gamla åfåran nedströms Karsefors kraftverk och att försöka få till stånd ett omlöp förbi kraftverket i Laholm. Havsnätverkets motiv till åtgärderna var att lax och öring skulle kunna leka naturligt i den nämnda åsträckan och att detta i sin tur skulle innebära att den i Lagan utrotningshotade flodpärlmusslan skulle kunna fortplanta sig och därmed överleva (flodpärlmusslans larver är för sin överlevnad helt beroende av att kunna parasitera på lax- och öringssmolts gälar).

Havsnätverket hade några samtal och möten med Statkraft, men dessa blev tyvärr helt resultatlösa. I stället bildades en samverkansgrupp under 2023 för att få till stånd en utrivning av kraftverket i Laholm. Förutom Havsnätverket ingår Naturskyddsföreningen Södra Halland, Naturskyddsföreningen i Halland (länsförbundet), Lagans Vänner (som vill verka för att hela Lagan ska bli vår femte nationalälv och helt fri från vattenkraftverk) samt

Dammvall och damluckor vid Laholms kraftverk.

Historisk bild från Lagan i Laholm innan kraftverket anlagts.

Laholmsbuktens Husbehovs/Fritidsfiskare.

Samverkansgruppen har sedan starten haft ett antal projektmöten samt skrivit flera debatt- och insändarartiklar (främst i *Hallandsposten*). Samverkansgruppen arrangerade också i början av april 2024 ett

stormöte för att samla fler organisationer/intressenter och lokala eldsjälar som vill engagera sig i en utrivning av kraftverket i Laholm och en restaurering av Lagan. Förutom de i samverkansgruppen ingående organisationerna, deltog även Älvräddarna,

Sportfiskarna samt flera politiska företrädare på både lokal, regionalt och rikoplan (bl.a. var Isabella Lövin, EU-parlamentariker och tidigare miljöminister, en av talarerna i sin roll som sakkunnig i vattenfrågor). Deltagarna enades om att underteckna ett manifest som lyder:

Vårt mål är att skapa en forsande åsträcka genom Laholm där laxen kan leka, flodpärlmussla och havsnejonöga överleva och ålar fritt kan vandra ut i havet. Lagan ska bli en å att njuta av, fiska i, vara stolt över, med rik biologisk mångfald. Detta genom att vi gemensamt verkar för att:

- kraftverksdammen i Laholm tas bort snarast.
- vi får vatten och fiskvägar i Karsefors.
- skapa opinion.

Projekt Mittlagan

I slutet av 2022 presenterade Statkraft sina

planer på ett nytt stort kraftverksbygge i Knäred kallat "Projekt Mittlagan". I det här projektet tänker man sig att ersätta de tre kraftverken och dammarna i Bassalt, Knäred Övre och Knäred Nedre med en stor damm och ett underjordiskt kraftverk (i Bassalt). Om planerna går igenom betyder det också att Statkraft kommer att spränga en 3,6 kilometer lång underjordisk tunnel mellan kraftverket i Bassalt och utloppet vid Knäred Nedre. I den gamla/naturliga åfåran kommer endast en rännil av Lagans vatten tillåtas att rinna (enligt Statkrafts ansökan 8 kubikmeter/sekund eller minsta tillrinning i älven). En ny transportväg kommer dessutom anläggas i naturområdet vid Varhalla. Området är idag orört och huserar flera rödlista arter (länsstyrelsen i Halland hade dessutom planer på att göra området till ett naturreservat). Vägen medför en kraftig störning

Kraftverket vid Knäred Övre med dammen som Statkraft vill fylla igen.

Kraftverket vid Knäred Övre med dammvallen och den gamla åfåran i förgrunden.

av naturen i det känsliga området. Med sprängstenen från tunneln tänker Statkraft också helt fylla igen dammen vid Knäred Övre. Detta skulle innebära en fullständig omdaning av det nuvarande landskapet.

Havsnätverket Laholmsbukten och samverkansgruppen lägger nu stort fokus på att försöka förhindra det planerade kraftverksbygget enligt den nu gällande projektplanen. Detta bl.a. genom att skapa opinion mot planerna och överklaga projektet i Mark och Miljödomstolen. Samverkansgruppen vill i stället att de nuvarande dammarna antingen renoveras eller rivs ut (själva kraftverksbyggnaderna kan då också renoveras för fortsatt drift eller för kulturhistoriska ändamål) och att det anläggs omlöp för vandrande fiskarter förbi kraftverken.

Projektet kan inte ses som annat än ett kraftigt och oåterkalleligt förstörande av både Lagan och den omgivande naturen i området. Statkraft försöker dessutom runda den Nationella planen för omprövning

av vattenkraften med det här projektet. Risken är att Lagan, efter genomfört kraftverksbygge, kommer att betraktas som ett "kraftigt modifierat vatten" och att Statkraft i och med detta slipper att genomföra en rad miljöförbättrande åtgärder i älven (som t.ex. att bygga omlöp förbi dammarna och förhindra att vandrande fiskar sugas in i kraftverksturbinerna).

Samverkansgruppen vill att kraftverksplanerna ska prövas enligt modern miljölagstiftning och EU:s vattendirektiv. Ett eventuellt nytt kraftverk ska också miljöanpassas efter samma lagstiftning. Statkraft anger i sin projektplan att hela projektet är att betrakta som en renovering av nuvarande kraftverk. Samverkansgruppen menar här att det är fråga om en solklar nybyggnation.

*Bo Hansson och Margareta Lindgren
Havsnätverket Laholmsbukten
och Naturskyddsföreningen Södra Halland*

Naturskyddsföreningens håvningsstation vid Assarpsbäcken.

Fylleåns vattenråd

Ett vattenråd är ett frivilligt organ som kan bildas av intressenter som verkar kring ett vattendrag och där enskilda aktörer, organisationer och offentliga organ ingår. Havs- och vattenmyndigheten verkar för att vattenråd bildas och ser möjligheter i att mer kunskap och idéer kan tillföras vattenförvaltningen och lämnar en mindre finansiering för detta och för informationsarbete.

Vattenråden förväntas verka för samverkan och information kring vattendraget, men kan även driva egna projekt för bättre vattenstatus. Fylleåns vattenråd har funnits ett tiotal år och verksamheten har hittills kretsat kring undersökningar i ån, svar på remisser, samt den årligen återkommande och välbesökta familjedagen vid Stadsbondgården i Halmstad.

För egen del tillhörde jag vattenrådet mellan 2022 och 2025, utan att egentligen

vara intressent eller representera någon intressent. Bakgrunden är att min fru och jag under en följd av år byggde upp en bildbank, med bilder från Fylleåns hela avrinningsområde, resulterande i utställningar, föredrag och boken "Världen kring Fylleån". Jag kunde därför en tid bidra med lite kunskap om de yttre delarna av avrinningsområdet.

Fylleåns nedre lopp är ett Natura 2000-område på grund av åns naturliga laxstam. I ån har även havsnejonöga levt och skal av flodpärlmussla har hittats. Kring ån finns även ett stort antal betydande naturreservat, av vilka Långhultamyren är det största. Ett välbesökt turistmål är Danska Fall, som ligger i biflödet Assman. Naturskyddsföreningens Björkelund ligger också vid Fylleån.

Det är lätt att uppfatta Fylleån som en idyll, men den bilden är starkt bedräglig.

Fylleån är ett av de vattendrag i Halland som mest utsatt för miljöförstöring och det handlar om påverkan under mycket lång tid från jord- och skogsbruk, industriell verksamhet och energiotvinning. Påverkan sker både från lokal verksamhet och från verksamhet i andra länder och är pågående. Det här utgör betydande utmaningar för framtiden.

Fylleån har ett snabbt föränderligt flöde. Det stiger snabbt under regnperioder, men sjunker lika snabbt när vädret blir torrare. Vattnet har en onormalt kort uppehållstid i landskapet. Bakom detta ligger omfattande utdikningar, men också de många sjösänkningar som gjordes under 1800-talet, där exempelvis Stora Frillen sänktes cirka 4 meter. Senaste sjösänkningen är Storsjöns andra sänkning 1952, när för

övrigt Lillsjön tömdes helt. Fylleåns vatten är kraftigt brunifierat.

Försurningen har slagit kraftigt mot Fylleån och utan kalkning av mossar, sjöar och ån direkt, skulle vattensystemet varit mer eller mindre helt utslaget. Samtidigt som laxstammen nu är hårt trängd och havsnejonöga utdöende har kalkningen skurits ned. I biflöden nära mynningen har extrema halter av PFAS uppmätts och dessa torde bero på deponiverksamheten vid Kistinge. I det området är även Stena Recykling lokaliserat i de lokaler som tidigare rymde Pilkingtons floatglasverk. Anläggningen kännetecknas av ofta återkommande och stora bränder i miljöfarligt material, där diverse metalloxider och annat stiger till väders, för att senare falla ned någonstans. I den normala vindriktningen

Isak Domeij Hilliges och Bo Hansson vid hävningsstationen.

Adam Mård övervakar håvning i Assarpsbäcken. Infällt en dagsländelarv till höger och nattsländelarv i sitt hus till vänster.

ligger Fylleåns avrinningsområde, men effekterna av bränderna på förhållandena i vattensystemet är okända. Såvitt känt har Länsstyrelsen ännu inte begärt omprövning av verksamhetens tillstånd hos Mark- och Miljödömsstolen.

Det saknas inte arbetsuppgifter för vattenrådet och för de aktörer som har att värna om Fylleåsystemet. Vattenrådet har under 2025 breddats och det finns nu representation från verksamhetsutövare och fiskeriintressenter. På kommunsidan har Halmstads kommun medverkat alltsedan rådets bildande och uppehåller kanslifunk-

tionen. Under 2025 har Ljungby kommun anslutit sig, men Fylleån rinner även genom Hylte kommun, inom vars område flertalet av sjösänkningarna är företagna. Flera försök har gjorts att få med Hylte i vattenrådet, men man har av okänd anledning hittills vägrat.

En hemsida för Fylleån håller på att etableras. Det finns mycket att göra.

*Text och foto: Mats Lundkvist
Fylleåns Vattenråd*

Källan i Laxvik ligger vid stranden av Laholmsbukten. Efter restaureringen har en klarvattenyta öppnats.

Restaurering av en artesisk källa i Laxvik

Hösten 2023 inledde Halmstads Naturskyddsförening, Havsnätverket Laholmsbukten och Hallands Botaniska Förening ett samarbete om att restaurera den artesiska källan som ligger på Killebjärsudden i Laxvik (vid Påarps klapperstensfält). Källan ligger nära havet, endast cirka 50 meter från strandlinjen. Hela området där källan är belägen är också landskapsbildsskyddat (en äldre skyddsbenämning som syftar till att skona landskapet från olyckliga förändringar av topografin och störande inslag i form av bebyggelse, andra arbetsföretag eller reklamordningar) och inhyser ca 14 rödlistade växtarter.

Källan hade under en rad av år nästan

helt vuxit igen och endast en liten vattenspegel på ett par kvadratmeter återstod innan restaureringen påbörjades under sen höst 2024. Utan restaurering hade källan riskerat att växa igen ytterligare.

Själva syftet med en restaurering var att öppna landskapet, skapa en vattenspegel på cirka 40 x 50 kvadratmeter (för att gynna änder och vadarfåglar) samt att gynna de rödlista arterna källfräne (ett av två bestånd i Halland) samt blågrönt mannagräs som också växer vid källan. Även arter som vattensalamandrar och flera grodarter bedömdes kunna gynnas.

För att finansiera restaureringsarbetet satte Bo Hansson från Halmstads Natur-

Källan i Laxvik var före åtgärd kraftigt igenvuxen.

skyddsförening och Havsnätverket Laxholmsbukten samt Lars-Erik Magnusson från Hallands Botaniska Förening ihop en ansökan om projektbidrag från Alwins Fond. Bidragsansökan var på 19 800 kronor och blev godkänd och fullt beviljad under våren 2024.

Efter att det beviljade projektbidraget rekvrirats inleddes själva restaureringsarbetet, som tidigare omnämnts, under senhösten 2024. Då restaureringen krävde maskinella insatser, lades arbetet ut på entreprenad och utfördes av Ullarps Gård, som har stor vana av att restaurera olika naturtyper.

Vid arbetet användes en mindre grävmaskin för att röja bort sly och vass. Först drogs sly av klibbal, björk och viden upp

och en del bestånd av vass grävdes bort. Därefter genomfördes en grovslåtter av området. Det borttagna slyet och vassen forslades bort av entreprenören förutom en del ris som sparades som en faunadepå för att gynna insektslivet.

Restaureringsarbetet tog en knapp vecka och en vattenspegel, där gräsänder sågs rasta och söka föda redan några dagar efter slutfört arbete, var nu skapad.

Det finns även planer på att sätta upp en mindre informationsskylt för att beskriva källan och de olika arter som förekommer i och kring den samma. Detta är något som Hallands Botaniska Förening kommer att arbeta med.

Framåt är också planen att källan och området kring denna ska underhållas år-

Den återskapade källan har nu en större vattenspegel. Framöver ska området kring källan underhållas.

ligen (eller efter behov) med grovslåtter (med hjälp av röjsåg) och naturvårdsbränning. En del av bortröjt ris kommer även att samlas i nya faunadepåer. Den i Halland välkände naturvårdsbiologen Kill Persson har tagit fram en skötselplan för det fortsatta skötselarbetet i området.

Då det sannolikt endast kommer att röra sig om mindre skötselåtgärder, är tanken att detta arbete ska utföras av ideella krafter från Hallands Botaniska Förening och Halmstads Naturskyddsförening.

Grävmaskin under arbetets gång.

*Text och foto: Bo Hansson
Halmstads Naturskyddsförening och
Havsnätverket Laholmsbukten*

Bekämpning av jättebalsamin tillsammans med Munkagårdsgymnasiet vid Himleån.

Invasiva främmande arter

Länsstyrelsen i Halland arbetar med samarbete med Naturskyddsföreningen och andra intresseföreningar och skolor inom ramen för arbetet med invasiva främmande arter (Invasive Alien Species – IAS).

Det är samarbete med information, kunskapsutbyte, erfarenheter och aktivitetsdagar i fält där någon invasiv art bekämpas. Samarbetet kallar vi för Naturvårdsnätverket IAS Halland – ett samarbetsprojekt för bekämpning och information om invasiva främmande arter i Halland. Ambitionen är att Länsstyrelsen ska samordna och ge stöd och information inom samarbetet i Halland.

De kommuner som har möjlighet att medverka gör det efter de resurser och prioriteringar de har i sitt arbete. Förhoppningen är att detta koncept ska sprida sig i

länet där fler grupper samarbetar och bildar grupper runt om i länet. Våren 2025 hade Länsstyrelsen i Halland ett möte tillsammans med Naturskyddsföreningen, kommuner och andra ideella organisationer.

De arter som främst har bekämpats i fält tillsammans är jättebalsamin, blekbalsamin, gul skunkkalla och vresros.

Naturskyddsföreningen, Hallands botaniska förening och Länsstyrelsen i Hallands län arbetar tillsammans med att informera och minska spridningen av invasiva främmande arter. Aktivitetsdagarna är tillfällen och en möjlighet för engagerade medborgare som vill göra en insats för att värna om vår biologiska mångfald.

Naturskyddsföreningen, Varbergs kommun och Länsstyrelsen i Hallands län sam-

arbetar med Munkagårdsgymnasiet med att bekämpa och minska spridningen av invasiva främmande arter i Varbergs kommun.

Under juni förra året (2025) hade vi två tillfällen tillsammans med Naturskyddsföreningen och Munkagårdsgymnasiet där bekämpning av jättebalsamin och blekbalsamin gjordes vid Brearedsskogen och vid Himleån.

Detta är en viktig insats där vi värnar om den biologiska mångfalden, minskar spridningen av invasiva främmande arter samt ger ungdomar ett tillfälle att lära sig mer om hur invasiva arter ställer till problem i vår natur.

SNF-kretsen i Varberg är en aktiv krets som utvecklar sin verksamhet med grupper som fokuserar på olika teman. Förra året startade Landsbygdsgruppen i Varberg som fokuserar på områden inom jordbruk, skog och vatten. Inom Landsbygdsgruppen pågår arbete med invasiva främmande arter (IAS). Med Landsbygdsgruppen

Bekämpning av jättebalsamin vid Brearedsskogen i Varberg.

hoppas kretsen kunna förmedla kunskaper om ekologi och en natur i balans.

Här kan du läsa mer <https://www.lansstyrelsen.se/halland/djur/invasiva-frammande-arter.html>

*Kent Lindqvist, Länsstyrelsen
Naturvårdshandläggare
– Invasiva främmande arter*

Bestånd av jättebalsamin vid Brearedsskogen i Varberg.

Munkagårdselever och Naturskyddsföreningen i Varberg pejlar fladdermöss, Lindhovsbron 20 augusti 2025.

Fladdermusprojekt i Varberg samverkan över generationer

Fladdermusprojektet har under 2025 lett till ett mycket lyckat samarbete mellan Fladdermusgruppen i Naturskyddsföreningen i Varberg och skolor i kommunen. Det tog fart när Ellekari Haraldson, biologilärare på Munkagårdsgymnasiet tog kontakt med Birgitta Ek- Elmquist, ordförande i Naturskyddsföreningen i Varberg. Hon hade läst ett reportage om projektet i Hallands Nyheter. Det var precis vad Ellekari sökte i biologin!

Kontakten ledde direkt till ett utbyte av kunskaper och erfarenheter från bådas sidor. Här kan vi lära av varandra och utveckla hela projektet till något större inom utbildningsområdet. Vi kan införa gemensamma praktiska exkursioner för eleverna. Ett ömsesidigt förtroende för varandra byggdes upp tidigt i skedet.

Naturskyddsföreningen åkte till skolan och berättade om fladdermössen de pejlat och artbestämt. Numera följer elever och

lärare med ut på nattexkursioner och eleverna använder projektets detektorer. SNF Varberg har haft kurs i Artportalen på skolan. Tillsammans sammanställde vi ett undervisningsmaterial, en presentation om svenska fladdermöss, där även ekosystemtjänster och ekologi ingick. Nu har gymnasiet infört fladdermuslära i biologin.

– Det blir naturvård i praktiken. Eleverna har verkligen tyckt att det är roligt, säger Ellekari Haraldson. Eleverna får lättare att ta till sig biologielektionerna i skolan när det får anknytning till världen de känner till. Samarbetet har på så vis blivit ett rejält lyft för att öka intresset för natur och miljö bland våra elever. Det är fint att kunna gå från att vara lite rädd till att genuint känna för fladdermössen.

Även tre lågstadielklasser från Mariédals-skolan är med i samarbetet. I skolan har de haft fladdermöss på schemat och fått lära sig om fladdermössens liv och roll i naturen. Birgitta Ek-Elmquist var en heldag

Gemensam undervisning på Munkagårdsgymnasiet. Biologilärare Ellekari Haraldsson och Birgitta Ek-Elmquist, Naturskyddsföreningen i Varberg.

Elever på Munkagårdsgymnasiet pejar fladdermöss.

på skolan med en rolig presentation om fladdermöss och visade bilder på arter för förstaklassarna. Intresset väcktes att samarbeta med Naturskyddsföreningen, även inom andra områden som berör barnens frågor om naturen.

Birgitta Ek-Elmquist kallar det hela för ett kunskaps- och generationsprojekt.

– Vi äldre blir mentorer med våra kunskaper och vi får inspiration och glädje av de yngre.

Till stor del handlar nu projektet om att sprida kunskap om fladdermöss, för att förändra synen på dem och motverka de myter som finns. Ett viktigt steg för att fler ska bli måna om att skydda dem nu och i framtiden. Barn och elever sprider vidare till föräldrar och släkten. *Ringar på vattnet!* Nu vet alla barnen i skolan att våra svenska fladdermöss inte suger blod utan äter mycket mygg...

Under 2026 kommer projektet med Munkagårdsgymnasiet fortsätta att växa i ett större samverkansprojekt. Sparbanksstiftelsen i Varberg har beviljat inköp

Uppladdning inför nattpejling med Munkagårdsgymnasiets elever, lärare och andra intresserade. Pejling av nordfladdermöss, dvärgpipistrell och vattenfladdermöss 2025.

av två hetrodyn-detektorer som ska finnas ute på gymnasiet i Tvååker. Nu kan eleverna hjälpa till och kolla om det finns fladdermöss på vissa platser. Sedan kommer Fladdermusgruppen och sätter upp stationära detektorer som spelar in ett dygn. Samarbetet med Munkagårdsgymnasiet planeras att fortsätta till minst 2027. Vi planerar nu för flera gemensamma nattekursioner. Vi kanske hittar fler arter tillsammans?

Fladdermusgruppens mål är att några av eleverna lär sig mer om spektrogram och att kunna analysera arter i analyseringsprogrammet. Naturskyddsföreningen hoppas att intresserade elever kan ta över projektet och driva det vidare. Möjligen kan det

finnas en framtid inom området när det gäller elevernas yrkesval.

Vi har under hösten 2025 gemensamt genomfört en större utställning 21–30 november på Komedianten, Biblioteket i Varberg. Här visades bilder på de tolv arter Fladdermusgruppen funnit. Vi presenterade resultatet att vi uppdaterat Artportalen 274 gånger med arter och platser sedan starten 2023.

Eleverna på Munkagårdsgymnasiet forskade i Artportalen och skrev fakta till samtliga tolv fladdermusarter, som trycktes till affischer. Eleverna från Mariedalsskolan, som nu går i tvåan, gjorde egna fina hantverk av kottar som hängdes upp i två träd. Dessa döptes till *"Kottefladdermöss"*.

Sammanlagt bidrog drygt 110 elever till utställningen. Cirka 140 barn och elever besökte utställningen samt många intresserade vuxna.

En tävling utlystes under veckan att ge kottefladdermusen ett latinskt namn. Munkagårdsgymnasiet nominerade tre förslag. Barnen på Mariedalsskolan var helt eniga i beslutet och utsåg det vinnande namnet. Det blev ***Kottemus maximus!***

Naturskyddsföreningen i Varberg, Fladdermusgruppen, ordförande Birgitta Ek-Elmquist, Munkagårds naturbruksgymnasium i Tvååker, biologilärare Ellekari Haraldson och biologilärare Felicia Ablefeldt-Laurvig samt lärarna från Mariedalsskolan, Varberg. Läs gärna mer om projektet och kolla Fladdermuskarta på vår hemsida:

naturskyddsforeningen-varberg.se

Kottefladdermus – *Kottemus maximus*, Mariedalsskolans hantverk av tre 2:a klasser (drygt 78 barn och 78 kottar) till utställningen på Komedianen 21–30 november 2025.

En solcellsanläggning omfattande ett par hektar. De planerade anläggningarna i Halmstads kommun kan bli mer än hundra gånger större och komma att dominera hela landskap. Foto: Anders Wirdheim.

Solcellsanläggningar i Halland – hur mycket mer el behövs?

Under 2024 och 2025 gjordes många ansökningar om att få bygga stora solcellsanläggningar i Halland och särskilt i Halmstads kommun. Totalt 600 hektar på åkermark och 600 hektar på skogsmark. Från början såg nog de flesta detta som något bra, då vi behöver mer fossilfri el. Men Sverige exporterar el i dag, så det är mer effekt som behövs. Med tiden har fler insett att den till synes enkla lösningen med el från solceller inte löser effektbristen, lösningen är inte heller så grön och den kommer i konflikt med andra intressen.

Alla ansökningar föreslår fasta solcellspaneler riktade mot söder, de ger givetvis mest producerad el. Men har vi behov av mer el mitt på dagen? Nej – vi har redan överskott och minuspriser under

sommaren. Behovet av mer effekt här i elområde 4 är morgon och kväll och mest under den kalla årstiden. Med rörliga solceller som kan följa solen eller med vertikalt stående paneler kan mer el produceras morgon och kväll. Men även här produceras lite el under vintern, i november till februari, när solen står lågt. Rörliga och horisontella solcellspaneler passar också bra för agrovoltariska system då de behöver stå glesare. I agrovoltariska system kombineras livsmedelsproduktion och solesproduktion. Agrovoltariska system är lagkrav i flera länder i Europa där bara 10–20 procents minskning av livsmedelsproduktionen godkänns på arealen där anläggningen tillåts.

Korttidslagring av el i batteriparker är

dyrt och klarar bara mindre del av effekten. De batteriparker som byggs nu är oftast bara till för att stabilisera elnätet. Att bygga batterier i dag kräver sällsynta jordartsmetaller, vilket kräver gruvor m.m.

I Sverige använder vi vattenkraften för att reglera och balansera elnätet. Med stora variationer av elproduktion i solcellsanläggningar kommer behovet av reglering öka. Denna korttidsreglering av vattenkraft mellan max- och noll-tappning skapar stora problem i vattendragen redan nu. Vattenkraftens reglerförmåga är mycket begränsad i Hallands åar. Den stora reglerförmågan finns i norrlandsälvarna.

Skydd av arter och biologisk mångfald

På åkermarken som berörs av solcellsparker sker det oftast konventionell odling av grödor, vilket i Halland ofta är olika spannmålsgrödor, slättervall, raps, åkerbönor samt ibland potatis och sockerbetor. I de växande grödorna i sig är boplatserna för olika djur inte stor. Men tittar vi på hela jordbrukslandskapet så finns det diken och småvatten som är viktiga som korridorer för djur och växter. Under höst och vår är dessa fält viktiga för flyttfåglar för födosök och vila. Då de planerade anläggningarna täcker stora ytor och skall stängslas in förändras förutsättningarna även för många av de vilda djuren.

För vissa av anläggningarna där en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) gjorts, har det förekommit att inventering av fågel har gjorts, och ibland även groddjur och/eller fladdermöss. I vissa fall skriver man i MKB:n att inga skyddsvärda arter finns trots att det inte har gjorts undersökningar på plats. Art- och habitatförordningen föreskriver att markägaren skall ha kännedom om vilka arter som finns och vid behov vidta skyddsåtgärder om arter hotas.

Hur prövas solcellsanläggningar

Den som vill bygga solcellsanläggningar på jordbruksmark skall först anmäla om samråd, 12 kap § 6 MB, med Länsstyrelsen (Lst), som skall avgöra hur prövningen skall gå till och vilket underlag som skall ingå i ansökan. Ofta anordnas någon form av samråd med närboende, som kan vara fysiskt eller bara via ett utskick. Sen skall tillstånd sökas, vilket kan göras hos Miljövårdsenheten på Lst eller, om det är större anläggningar, behövs tillstånd enligt kap 9 MB miljöfarlig verksamhet, vilka prövas av Miljöprövningsdelegationen MPD på Lst. För de större anläggningarna krävs nästan alltid en MKB för att beskriva hur anläggningen påverkar natur och miljö.

Tillståndsbesluten som tas på Länsstyrelsen kan sen överklagas till Mark och Miljödömsstolen (MMD) och i nästa steg till Mark och Miljööverdomstolen (MÖD). Rättsläget har varit oklart, men under åren 2024–2025 har ett flertal domar från MÖD klargjort hur lagen skall tolkas.

Av de solcellsanläggningar på jordbruksmark som provats i Halland har över 90 procent fått godkänt. I Skåne har mindre än 10 procent godkänts. Hur kan samma lag tolkas så olika?

Arbetet i Halland

Vi i länsförbundet har samverkat med Halmstadskretsen och andra lokala föreningar, särskilt runt Harplinge, där ansökningar om flera mycket storskaliga solcellsanläggningar på jordbruksmark har lämnats in. Under hösten 2025 har de också fått tillstånd av Länsstyrelsen. Lokalt har man god kontroll på vilka naturvärden som finns. Det har bildats ny förening med många arbetsgrupper för att lära vad en solcellsanläggning kan innebära (folk rörelse). Men nybildade föreningar har

inte rätt att överklaga beslut och domar enligt Miljöbalken (MB), och hittills har privatpersoner som är närboende oftast inte räknats som sakägare och kan då inte heller överklaga. Naturskyddsföreningen har alltid rätt att överklaga enligt MB och Åhus-konventionen. Även föreningen *Den goda Jorden* har överklagat beslut om solcellsanläggningar på jordbruksmark i Halland. För anläggningarna i Harplinge har även Hembygdsföreningen överklagat liksom Halmstads kommun.

I solcellsanläggningar är det bara byggnaderna, transformatorstationer och batterier, som behöver bygglov enligt PBL. Resten av anläggningen, solpaneler, kablar, körvägar och staket, anses som bara tillfällig ändrad användning av jordbruksmarken under 30–45 år, för att sedan åter bli odlingsbar jordbruksmark.

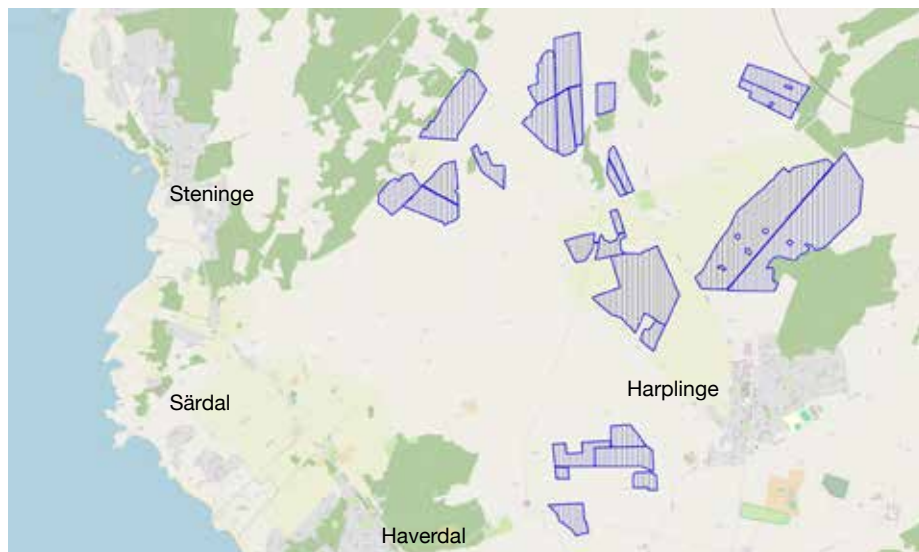
Flera debattartiklar har publicerats i Hallandsposten som har fått fler att förstå omfattningen av etableringar och att den

”gröna” energin har ett pris. I Halland har flera kommunpolitiker vaknat och kritiserat Lst för att kommunerna inte ingår i samråd och beslut. Stora solcellsanläggningar påverkar landskapsbilden och de menar att den ingår i kommunens ansvar i planarbetet. Några kommuner har därför vägrat att ge bygglov för teknikbodas som protest. Andra väljer att överklaga Lst beslut.

Varför har vi överklagat?

Hallands Naturskyddsförening tillsammans med Halmstads Naturskyddsförening har överklagat fem solcellsparkar då besluten inte uppfyller kraven enligt MB. Våra viktigaste argument är:

- Verksamheten är inte förenlig med kravet på ”God hushållning” enligt 3 kap. 1 o 4 §§ Miljöbalken, då brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för ändamålet.
- Jordbruksmark tas permanent ur drift, då Länsstyrelsen senare kan förlänga tillståndet. Detta rimmar illa med kraven på

Om planerna går i lås kommer mycket stora arealer jordbruksmark mellan Harplinge och Steninge att stänglas in och förses med solceller (rastrerade på kartan). Det handlar om totalt några hundra hektar.

större självförsörjning av livsmedel i Sverige och god beredskap vid krig och kris.

- Alternativ plats har inte utretts tillräckligt. Att producera el genom förnybara källor kan uppnås genom att redan ianspråktagen mark, hustak, parkeringar m.m. förses med solceller.
- Inget nollalternativ är beskrivet.
- Exploatören har inte kunnat visa att man använder i dag bästa möjliga teknik för att kunna producera och leverera el när den behövs. Detta gäller både solcellstyp, placering och riktning.
- Inget alternativ presenteras där el och livsmedel samtidigt kan produceras på jordbruksmarken, agrovoltariska system.

Varken Länsstyrelsen eller de sökande exploatörerna kan visa att jordbruksmark verkligen behöver tas i anspråk och de kan inte heller visa att den tänkta tillförda energin behövs. Inget resonemang finns i beslutet kring fördelar och nackdelar

i solcellsanläggningen jämfört med ett noll-alternativ. MPD hävdar att tillskottet av förnybar elproduktion från solcellsanläggningarna väger tungt och därför ger tillstånd. *Men det finns inget underlag som styrker MPD:s ställningstagande!*

Vi hänvisar till MÖD:s domskäl i M5118-24. ”Av 3 kap. 1 § miljöbalken framgår att markområden ska användas för det eller de ändamål som de är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företrädde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Det innebär att en avvägning behöver göras mellan intresset av att bevara marken för jordbruk och intresset av att använda den för det sökta ändamålet.” ”Ett väl underbyggt och motiverat ställningstagande av länsstyrelsen bör därför tillmätas särskild vikt vid bedömningen av vilket samhällsintresse som bör ges företräde.”

Solcells-anläggning	Åkermark, hektar	Skogsmark, hektar	Installerad kapacitet MW	Länsstyrelsens tillståndsprövning	Status
1 Harplinge	37		31	Godkänd	Laga kraft
2 Harplinge	135		100	Godkänd	Överklagad
3 Harplinge	115–150		ca 130	Godkänd	Överklagad
4 Getinge Fröllinge	47		42	Godkänd	Laga kraft
5 Tiarp	39		30	Pågående	
6 Skedala	33		28	Godkänd	Överklagad
7 Stjärnarp Brunskog	106	24	100	Godkänd	Överklagad
8 Tönnersjöheden		450	400–600	Godkänd	Överklagad
Totalt Halmstad kommun	ca 510– 550	ca 475	ca 850–1050		

Vem äger marken, vem gynnas?

Solcellsanläggningarna skall byggas på mark hos några av våra stora jordägare, inga vanliga familj jordbruk. De bolag som gör ansökan skall arrendera marken och betalar mer än vad vanlig växtodling kan inbringa. Vem som sedan kommer äga och bygga anläggningen vet vi inte och än mindre vem som vid tillståndets slut skall återställa marken i ursprungligt skick. Vid eventuell konkurs kan det ansvaret hamna på markägaren. Exempel på skador som kan uppstå är körsador och förstörda dräneringar under byggtiden.

Kurs om solceller på jordbruksmark

En utbildningsdag genomfördes i februari 2025 i Lund, ett samarbete mellan länsförbunden i Halland, Skåne och Blekinge. Där samlades 50 deltagare som fick föredrag från Lst, forskare och exploatörer. Deltog gjorde även vår sakkunnige Antoine Baudoin från rikskansliet. Kursen

kunde genomföras med projektpengar från riks.

När vi jämför länen så har myndigheter i Skåne tillsammans med företagen gjort ett förarbete för att ta reda på var och hur det behövs mer effekt i elsystemet. I Skåne har Miljöprövningsdelegationen i Skåne har godkänt mindre än 10 procent av ansökningar på jordbruksmark medan över 90 procent har godkänts i Halland.

Alla dokument till denna kurs kan du läsa på:

https://www.dropbox.com/scl/fo/b1sr63otevyawp63ljg6y/ADV-Q2EPF9SvOec6XLHyx_5s?rlkey=um5f-pir2n6hk0g95krewu7mw1&e=2&st=-q5kdvt5r&dl=0

Anders Tullander

ordf. Hallands Naturskyddsförening

Av oss överklagade beslut

Solcellspark Harplinge Soltech Energy Solutions,

– 2024-07-11, överklagat Lst beslut att upphäva strandskydd vid småvatten, 2102-2024

– Regeringen ger Lst rätt utan motivering.

– 2024-10-29, MMD, Bristfälligt samråd, TR M 1181-2024

Solcellspark Skedala, OX2

– 2024-04-30, överklagar MPD, Lst, beslut om tillstånd, 2565-2023

– 2025-02-04, överklagar MMD, beslut om tillstånd, TR M 2026-24

– 2025-11-25, vi har lämnat kompletterande information till MÖD, M 1533-25

Solcellspark Stjärnarp-Brunskog, OX2

– 2025-02-03, överklagar MPD, Lst, beslut om tillstånd, 9224-2023

– 2025-03-07, vi lämnar kompletterande information till MMD, TR M 286-2025

Harplinge Solcellspark, Harplinge Solar

– 2025-10-21, överklagar MPD, Lst, beslut om tillstånd, 5758-2024

Solcellspark Skintaby, LC Energi

– 2025-11-20, överklagar MPD, Lst, beslut om tillstånd, 7450-2024

•

Vägledande domar från MÖD

Mål: M 13461-22

Mål: M 8658-23

Mål: M 6624-23

Mål: M 5118-24

Mål: M 15064-21

Mål: M 1026-22

Mål: M 8658-23

Mål: M 6624-23

Samarbete med Rebellmammorna.

David mot Goliat?

– fem år med Klimatnätverket södra Halland

Det är lätt att känna sig liten och betydelslös när man deltar i Klimatnätverkets månatliga cyklingar för klimatet. Vi har många gånger under de senaste fem åren undrat vad det egentligen spelar för roll

att vi cyklar genom centrala Halmstad och försöker väcka uppmärksamhet. De flesta människorna på stan möter oss med en hel del glada leenden och tummar upp men vi är fortfarande bara en handfull som cyklar. Vi frågar oss ibland var de 89% man talar om är någonstans?

”2024 släpptes en enorm forskningsstudie där 130 000 människor från 125 länder, däribland Sverige, medverkade. Den visade att 89 % av medborgarna vill ha en mer ambitiös klimatpolitik, ...det är dags att våra folkvalda makthavare lyssnar

Innan cykelmanifestationen startar.

på sina medborgare.” <https://klimatklubben.se/engagemang/89procent/>

När vi inte sitter på cyklarna, så gör vi dock en hel del annat! Vi sammankallade till exempel redan i december 2024 till ett möte om kommunens planer på en ny broförbindelse över Nissan med tillhörande trafikleder. Det mötet ledde till bildandet av nätverket ”Ett blåare och grönare Halmstad” vars syfte är att påverka politikerna och inspirera till en trafikplanering som tar större hänsyn till miljö och klimat. Det nybildade nätverket, liksom Klimatnätverket, samarbetar med Halmstads Naturskyddsförening.

Under året som gått ställde vi en ”Allmänhetens fråga” i Halmstads kommunfullmäktige och uppmanade kommunen att ordna medborgarråd om klimatet. Vi planerar att fortsätta att ställa frågor till politikerna även under kommande år.

Vi var delaktiga i att sprida inbjudan till filmen ”West Coast Warriors”, en film om hur en lokalbefolkning lyckades stoppa Shells planer att utvinna olja i viktiga fiskevatten. Filmen visades av Naturskyddsföreningen på biblioteket i Halmstad.

Vi deltog i våras med skräpplockning

för ”Håll Sverige rent” och ”Havsnätverket Laholmsbukten”.

I samband med Halmstad kommuns mobilitetsvecka i september 2025 samverkade Klimatnätverket också med Naturskyddsföreningen under parollen ”Bryt bilberoendet”. Septembers cykelmanifestation flyttades fram från sista lördagen till mobilitetsveckan och vi fick med ett antal lådcyklar – föräldrar med barn – efter att några av oss delat ut lappar med inbjudan främst till förskolor och runt om i stan.

Vi ställde frågor till kommunen angående deras ”Uppföljning av kommunens energi- och klimatplan”. Vi ville veta hur de arbetar mot målen, om de har något specificerat mål angående CO₂-minskningen som kan mätas och följas upp av kommunens tjänstemän och slutligen hur vi som medborgare har möjlighet att följa hur arbetet går. Vi skrev till kommunstyrelsen och de fyra nämnder som anges ha speciellt ansvar för att uppfylla målen i planens fyra fokusområden. Svaren dröjde och först efter påstötning fick vi svar omkring sex månader senare, svar vilka vi kommer att följa upp med nya frågor under 2026.

Gula cyklistar med våra orange västar utanför HFAB:s kontor i centrala Halmstad.

"Låt bussarna ta mer plats i Halmstad – på bilens bekostnad". Foto: Anders Wirdheim.

Vid flera tillfällen under året har Rebellmammorna valt att sitta tillsammans med oss på Stora torg när vi haft cykelmanifestation, och under kommunens föreningsdag när alla föreningar kunde visa sin verksamhet på gator och torg i centrum stod vi tillsammans med Klimataktion – samverkan är viktig.

Förutom att ställa frågor till politikerna direkt i kommunfullmäktige så skriver vi insändare som ett sätt att nå både politikerna och allmänheten. Några exempel på insändare som vi skrivit till Hallandsposten:

Är det klokt att bygga nära havet och Nissan?: <https://www.hallandsposten.se/db9f8379-8185-48e1-862d-74f29dcdef0e>

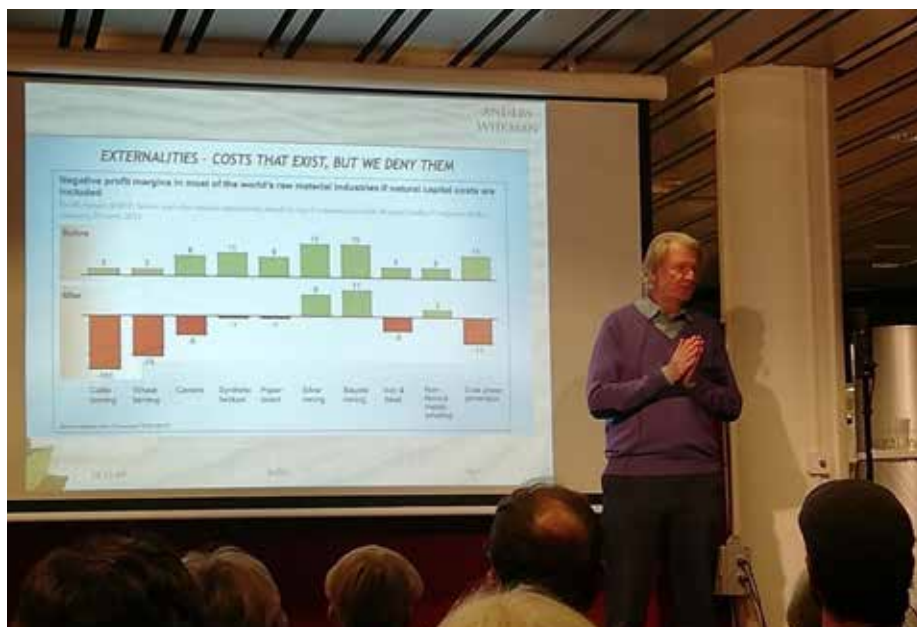
Låt bussen ta mer plats i Halmstad – på bilens bekostnad: <https://www.hallandsposten.se/834764a0-80cc-4684-8f5a-4056a268e960>

Vi kommer att fortsätta både med cyklingarna och vårt andra lokala opinionsarbete i en övertygelse om att även om vi är små så spelar vi roll. Vi kanske inte är David mot Goliat men i alla fall en irriterande mygga eller kanske droppen som urholkar stenen!

Slutligen vill vi tacka för samarbetet med Naturskyddsföreningen och välkomna er som vill arbeta aktivt med oss! Vi finns på Facebook och där kan man se när vi har cyklingar och möten som är öppna för alla.

*Ingrid Bergelin
Aktiv i Klimatnätverket södra Halland
styrelseledamot i
Halmstads Naturskyddsförening*

<https://klimataktion.se/lokallorganisatio-ner-3/halmstad/>

Anders Wikman, en av många som medverkat vid föreläsningar anordnade av Klimatet & Vi i Halmstad.

Klimatet & Vi med klimatföreläsningar i fokus

På stadsbiblioteket har Halmstadborna serverats ett stort antal klimatföreläsningar. Enbart hittills under våren 2026 tre stycken nämligen:

- *Hur ska Halmstad minska bilköer och klimatutsläpp?*
- *Kolinlagring i jordbruksmark – regenerativt jordbruk.*
- *Ingemar Alenäs föreläser om att skapa vandringsvägar för fisken i Åtran.*

Även den gångna hösten 2025 bjöd på ett program på hög nivå. Det inleddes med agronom Christel Cederberg som talade om solcellsparkar på jordbruksmark, en het fråga i Halmstad och något som hon

var kritisk till. Resten av hösten kom namnkunniga rikskändisar som Thomas B Johansson, Markku Rummukainen, Johan Jenny Ehrenberg, och Mattias Goldmann på besök.

Bakom detta gedigna program ligger nätverket *Klimatet & Vi* och spindeln i nätet bibliotekarie Tomas Johansson. *Klimatet & Vi* bildades 2018 när Tomas kom tillbaka från barnledighet och kände att han ville få mera mångfald och spridning på de klimatföreläsningar som hade pågått i några år. Tomas samlade representanter för Hallandsposten, Naturskyddsföreningen, Klimataktion, högsolan, länsstyrelsen,

studieförbunden, länsförsäkringar m.fl. för att bredda intresset.

Men historien började redan 2014 med att Bruno Toftgård i Klimataktion bad att få bjuda in klimatföreläsare vid två tillfällen. Leif Andrén talade om solenergi och Göran Siden om vindkraft. Göran är en känd vindkraftsexpert både lokalt och i landet. Detta visade sig vara lyckat och fick en fortsättning.

Framlidne Bruno var en legendarisk miljökampe som bl.a. bildade Miljögruppen i Halmstad på 1970-talet och Miljöpartiet på 1980-talet. Inför valet 2014 bildades Klimataktions lokalorganisation i Halmstad med folkbildning om klimatet som uppgift. Bruno hade många kontakter i "branschen" och lyckades engagera intressanta föreläsare som ofta ställde upp gratis. Biblioteket och ABF stod som medarrangörer och Hallandsposten bjöd på en annons inför varje föreläsning.

Under 2015 ordnades inte mindre än 13 klimatföreläsningar. Bland populära talare märks Svante Axelsson som då var SNF:s generalsekreterare. Även landshövding Lena Sommestad, som hade ett förflutet som miljöminister, lockade många åhörare med klimatpolitik och hållbar välfärd.

Lena var även inledare på ett större climatevent som gick av stapeln när klimatstafetten kom till stan, med klimatdebatt mellan lokalpolitiker och sketch av teaterlever m.m. Samtidigt rullade direktsändning på storbild från ett fantastiskt event, Riksteaterns klimatstafett *Run for your life*. En stafett i tre veckor dygnet runt från Kiruna till Paris för att uppmärksamma och mobilisera inför klimatmötet i Paris. Det var ett fantastiskt arrangemang där frivilliga ställde upp och sprang delsträckor. Överallt bildades lokala supportgrupper och rekryterades löpare, även i

Halmstad. Allt filmades av foljebil och ledarbil och sändes direkt ut över världen. Stafetten gick i mål lagom till den stora klimatkonferensen i Paris.

Under 2015 började vi filma föreläsningarna och lägga ut dem på Youtube med länk på Klimataktions hemsida.

Samarbetet om föreläsningarna fortsatte och vidgades under 2016 och 2017, då även Naturskyddsföreningen kom med som arrangör. Under dessa år växte klimatengagemanget och intresset för föreläsningarna ökade. Exempel på ämnen som togs upp: Mat och klimat, Parisavtalet, klimatetik, klimaträttsliga och historiska utsläpp. Petra Sörman visade på riskerna för Halmstad med havsnivåhöjningen och framtida behov av en gigantisk stängbar port vid Nissans mynning. En representant från Helsingborg visade på en framsynt planering för att översvämningssäkra Helsingborg. Viktiga väckarklockor för Halmstads beslutsfattare. Den som drog de största åhörarskarorna var Johan Jenny Ehrenberg som gjorde en turné med sin nyköpta Tesla, ovanlig vid denna tid, och drog 200 personer med sin föreställning *Det onödiga klimathotet* där hen lyfte fram solen som outsinlig energikälla.

Under 2018 blev det sex föreläsningar med brett klimattema. En intressant föreläsare var den brittiske klimatforskaren Kevin Andersen, som gjorde en föreläsningsturné på sin racercykel och höll sin föreläsning här på engelska. Hans projekt var klimatbudgetar för kommuner, knutet till Uppsala universitet, och hans grupp anlätades och tog fram en klimatbudget för Halmstad.

Så 2019 lanserades föreläsningarna under vinjetten "Klimatet & Vi", En större budget gjorde det möjligt att hålla hela 25 klimatföredrag under 2019. Bland dessa

Mattias Goldman var en av föreläsarna hösten 2025.

kan nämnas t.ex. Staffan Laestadius, David Jonstad och Markku Rummukainen. Maja Rosén berättade om *Flygfritt*, en kampanj som hon startat som fick internationell uppmärksamhet. Maria Henriksson, hus-hållningssällskapet, talade om biffen, mjölken och klimatet.

Hallandsposten medverkade genom att upplåta plats på ledarsidan för den kommande föredragshållaren, vilket innebar att budskapet nådde ut till en större publik och skapade ökat intresse för föreläsningarna. HP:s ledarskribent Mattias Karlsson ställde upp som moderator.

Biblioteket skaffade också en filmutrustning och började sända föreläsningarna digitalt och man kunde också se och lyssna i efterskott på bibliotekets Facebooksida. Detta ersatte den enklare filmningen som Klimataktion stått för. Tyvärr fick detta inte fortsätta, så nu är vi tillbaka till den enklare filmningen igen.

I början av 2020 drabbades världen av pandemin, vilket förändrade det sociala livet fullständigt. Trots det kunde fem av vårens planerade program om sex föreläsningar genomföras, medan det under hösten endast blev två föreläsningar med begränsning av åhörarantalet.

Under 2021 låg klimatföreläsningarna nere helt och hållet på grund av pandemin.

Året efter, 2022, kunde samhället dra en suck av lättnad över att vaccinet hade bekämpat pandemin och vi kunde träffas i det offentliga rummet igen. Då drog Klimatet & Vi igång igen med nya krafter. Tomas Käberger och Filip Jonsson, båda från Chalmers, höll varsin föreläsning som bl.a. visade att energisystemet klarar försörjningen utan kärnkraft.

Ytterligare sex föreläsningar hölls under året, varav fyra stycken under en välbesökt Ekodag på hösten.

Under 2023 kunde vi ta del av sex klimatföreläsningar, varav Göran Christianson höll en. Han har gjort den intressanta livsresan att gå från framgångsrik internationell industrialist i Holland till nötdlare i Laholm. Detta har han också beskrivit i en bok. Göran menar att nötter är ett klimativänligt livsmedel som gör att vi kan äta mindre kött. Övriga föredrag handlade om matsystem i förvandling, om bioenergi och hållbara städer.

2024 var det dags för EU-val, och inför det fick vi en nyttig lektion av Magnus Nilsson om hur EU:s klimatlagstiftning fungerar. Hans poäng är att det kan bli

dryga avgifter av att inte nå EU:s klimatmål. Ytterligare fyra föreläsningar genomfördes under året, varav en var Patrik Ekheimer från länsstyrelsen som berättade om energi- och klimatläget i Halland.

På våren 2025 informerade Hanna Billmeyer, klimatanpassningsstrateg, om kommunens klimatanpassning. Därmed är vi framme vid hösten 2025 som beskrivits i inledningen.

Biblioteket och Klimataktion har också anordnat offentliga utfrågningar av de politiska partierna inför riksdagsvalen 2014, 2018, 2022. Upplägget har varit att två eller tre partier har deltagit varje gång och presenterat sin klimatpolitik, och publiken har ställt frågor.

Nu är det valår igen och samma upplägg planeras även denna gång. Alla partier i fullmäktige Halmstad har fått inbjudan att informera om sin klimatpolitik, två varje

gång vid fem tillfällen under april–maj. Inte i form av debatt, utan presentation och publikfrågor.

Om föreläsningarna inspirerar dig att göra något för klimatet, varför inte ta kontakt med någon av de organisationer som har frågan på agendan, t.ex. Naturskyddsföreningen, Klimataktion, Klimatnätverket Södra Halland eller Rebellmammorna. Det kommer att finnas aktiviteter att delta i under detta valår. Eller kanske ett parti som håller klimatets fana högt.

Den intresserade kan ta del av en komplett förteckning över alla föredragshållare från 2014 på Klimataktion Halmstads hemsida. Där finns även länkar till flera äldre filmade föreläsningar, och information om hur man kan bli medlem.

*Anders Bengtsson
Klimataktion Halmstad*

Tomas Käberger från Chalmers berättade år 2022 bland annat om var i världen det blåser mest.

Manni Elfborg (längst till höger), Stensåns Vattenråd, guidar under exkursion vid Stensån.

Kretskonferens på Gullbrannagården

Sedan många år arrangerar Naturskyddsföreningens Kansli Väst tillsammans med Naturskyddsföreningens fem länsförbund i Västra Götalandsregionen (Göteborg och Bohuslän, Skara, Norra Älvsborg samt Södra Älvsborg) och länsförbundet i Halland en kretskonferens för föreningarnas medlemmar. 2025 var det Hallands tur att arrangera konferensen, som gick av stapeln under helgen den 19–21 september på Gullbrannagården (belägen kustnära vid Gullbrannareservatet i södra delen av Halmstads Kommun).

2025 års konferens hade som tema ”från tanke till handling” och alla förberedelser med bokningar och konferensprogram, m.m. hade utarbetats av en arbetsgrupp bestående av fem personer (två verksamhetsutvecklare från Kansli Väst samt tre personer från Naturskyddsföreningen i

Hallands styrelse). Temat ”från tanke till handling” syftade till att visa goda exempel från lyckade arrangemang/aktiviteter samt att ge deltagarna inspiration till att själva få idéer till aktiviteter och hur man kan genomföra dessa.

Konferensen inleddes på fredag kväll då de flesta deltagarna anlände och inkvarterade sig i stugrummen på Gullbrannagården. Efter den inledande middagen var det dags för helgens första begivenhet, en fladdermusexkursion, som inleddes utanför våra konferenslokaler för att sedan fortsätta ner till Gullbrannareservatets parkering. Birgitta och Kjell Ek Elmquist, från Naturskyddsförening i Varberg, ledde exkursionen (som till stora delar gick i totalt mörker). De berättade om olika fladdermusarter i Sverige och hade med sig pejlingsutrustning (för att detektera

olika fladdermusarter genom deras läten). Under exkursionen lyckades vi pejla in och detektera bl.a. dvärgpipistrell och brun-fladdermus.

Lördagen tillbringades till stor del utomhus i ett strålende väder. Dagen inleddes dock med att Anders Tullander, ordförande i länsförbundet i Halland, hälsade konferensdeltagarna välkomna och informerade om vad som gällde för de kommande två dagarna. Därefter informerade Havsnätverket Laholmsbukten om sin verksamhet och så gjorde även Kansli Väst. Till sist återkom Birgitta med en kort resumé över gårdagens fladdermusexkursion och berättade även om det stora inventeringsprojekt av fladdermöss som Varbergskretsen genomfört under de senaste tre åren. En viktig del i projektet har varit att bjuda in skolor och elever att delta i inventeringstillfällena.

Efter en kort fikastund var det nu dags för lördagens olika utomhusaktiviteter. Deltagarna hade i förväg fått boka sig för vilka exkursioner man vill delta i. På förmiddagen kunde man välja mellan fyra olika exkursioner. Två av dessa gick på

strandheden i Skummeslövstrand där biologerna Kill Persson och Krister Larsson berättade om skötseln av heden respektive om den biologiska mångfalden och vilka arter man kunde hitta på platsen. Margareta Lindgren (från Södra Hallandskretsen och Havsnätverket Laholmsbukten) höll i en exkursion på temat sand och erosion. Sandens lätttrörlighet och erosion vid stormar och stigande havsnivåer togs upp och så även vikten av att inte störa de små fördyner som bildas framför de egentliga sanddynerna. Detta för att motverka det nämnda erosionsproblemet. Den fjärde exkursionen tog deltagarna en bit inåt landet till Stensån och ett område där åfåran restaurerats till att efterlikna sitt ursprungliga tillstånd. Här berättade Lars Schale, Torsten Kindt och Manni Elfborg från Stensåns Vattenråd om vilka åtgärder som vidtagits. Man har bl.a. tagit bort en del sjunktimmer, lagt ut lekgrus på en del åsträckor samt lagt ut stora stenar i ån för att skapa bakvatten, där lax och öring kan få ståndplatser utan att behöva anstränga sig. Guiderna beskrev även vilka effekter åtgärderna fått (inte minst för den biolo-

Margareta Lindgren berättar om sanddyner och erosion i Mellbystrand.

Strandhedsdvandring i Skummeslövstrand med Kill Persson och Krister Larsson.

giska mångfalden) och vad som planerades för framtiden. Samtliga guider berättade på ett engagerat och initierat sätt om sina respektive områden.

En enkel fältlunch intogs och på lördag eftermiddag bytte deltagarna exkursionsgrupp och kunde på så sätt delta i två olika exkursioner under dagen. Enda skillnaden var att Kill nu i stället höll en svampexkursion i det näraliggande naturreservatet vid Hökafältet.

Väl tillbaka på Gullbrannagården under sen eftermiddag, intogs fika och deltagarna kunde diskutera och sammanfatta dagens olika exkursioner.

Innan middagen på kvällen höll Jessica Johansson från Miljömatematik ett mycket intressant föredrag om kolinlagring i jordbruksmark. Under föreläsningen visade hon på vilken stor möjlighet det finns att lagra kol i marken om man väljer att inte bearbeta den så intensivt, så som man ofta gör i dagens konventionella jordbruk. Det handlade alltså om att odla utan att plöja och harva samt att välja grödor som är anpassade till ett sådant odlingssätt.

Metoden visade till på köpet att jordhälsan förbättrades avsevärt, vilket också gynnar framtida skörderesultat.

Efter middagen på lördag kväll fanns möjlighet till några olika aktiviteter, som t.ex. yoga och att se filmen om kyrkans skogar. De allra flesta var dock trötta efter en intensiv och lärorik dag och valde därför att antingen dra sig tillbaka till sina rum eller att sitta kvar i matsalen för allmänna diskussioner om natur och miljö.

Söndagen inleddes med att deltagarna kunde välja mellan fem olika workshops. Benedict Hugosson, från Naturskyddsföreningens rikskansli, berättade om olika strategier för att öka engagemanget inom föreningen. Mikael Novak, tidigare journalist på Hallandsposten, gav tips om hur man skriver bra insändare och debattartiklar. Sebastian Thisted, från Kansli Väst, berättade om olika sätt att komma i kontakt med och kommunicera med medlemmar i föreningen. Anders Tullander samt Hans Leghammar (från Halmstadkretsen) gav tips om hur man går tillväga för att skriva överklaganden i t.ex. olika planärenden och

Ebba Werner, Anders Tullander och Jerry Nilsson (vänster om stugan) informerar om Björkelund.

Jerry Nilsson i Björkelundsgruppen förevisar fågelholkar.

liknande. I det sista workshopalternativet visade Bo Hansson från Halmstadkretsen hur man använder medlemsregistret "Rutger" som kan användas till att bl.a. skicka ut medlemsmejl och lägga in aktiviteter i Naturskyddsföreningens kalender. Sociala medier behandlades även under den här workshopen.

Efter förmiddagsfika och utcheckning från Gullbrannagården, gick färden till Naturskyddsföreningen i Hallands fastighet Björkelund, belägen strax söder om Simlångsdalen i Halmstads Kommun. Här berättade Anders Tullander och eldsjelen Ebba Werner om Björkelunds historia och det stora arbete som Björkelundsgruppen lägger ner på fastigheten (Björkelundsgruppen är en arbetsgrupp inom Halmstads/Hallands Naturskyddsförening). Därefter delade deltagarna in sig i tre olika grupper. Anders ledde en grupp till ett av föreningen nyinköpt område av gammelskog. Lite som en skänk från ovan blev detta område till salu under 2024 och föreningen fick då möjlighet att köpa in det (mer om detta i Anders Tullanders

artikel "Vi har blivit med gammelskog"). Ebba ledde en vandring över en ginsthed och en slätteräng där stora naturvårdande insatser gjorts under de senaste 25 åren och berättade om den biologiska mångfald som finns här. I den tredje gruppen visade Jerry Nilsson, från Björkelundsgruppen, på det stora arbete som görs med fågelholkar på Björkelund. Olika holktyper och vilka fåglar som använder respektive holk förevisades. Jerry visade även olika sätta att sätta upp en fågelholk och hur man rensar och underhåller den.

Kretskonferensen avslutades på Restaurang Tallhöjden i Simlångsdalen, där en vegetarisk lunch intogs innan deltagarna tog adjö av varandra och började sina hemresor.

Kansli Väst har gjort en utvärdering av kretskonferensen, där deltagarna fick säga vad man tyckte om arrangemanget. Deltagarna var överlag mycket nöjda med konferensen och de olika aktiviteterna som man kunde välja mellan.

*Bo Hansson
Naturskyddsföreningen i Halland*

Debåda tunnelväggarna.

Tunneln som fick sig ett lyft – drömmen som blev verklighet

I en värld där mycket av våra allmänna ytor är gråa och trista går jag ofta och drömmar om en vackrare omgivning med mer färg, natur och glädje. Denna tanke blev startskottet på detta tunnelprojekt. Mitt namn är Rebecca Dahlsjö och jag har varit med i styrelsen i Kungsbacka Naturskyddsförening i ca åtta år.

Allt började alltså med en tanke om en trist och kal tunnel under min promenad till bussen i början av år 2024. Det slog mig då att tunnlar är fantastiska platser att nå ut med viktiga budskap eftersom många rör sig där, och dessutom är ytan ofta outnyttjad.

Jag tog upp förslaget på ett styrelsemöte, men sedan hände egentligen inte så mycket – nästan ett år passerade. Men tanken låg kvar.

Efter ett styrelsemöte i december 2024 började jag och min styrelsekollega Johan-

na Sandström att diskutera idén igen. Vi började drömma om vad tunneln skulle kunna bli. Tänk om vi kunde skapa något fint och roligt i vår stad, som dessutom uppmärksammar människor om det värdefulla i vår natur. Johanna kom med idén att vi skulle uppmärksamma rödlistade arter i vår närmiljö vilket kändes givet.

Nu kände vi att vi hade en riktigt bra idé och några veckor senare tog vi kontakt med kommunen för att se vilka möjligheter som fanns. Det visade sig att kommunen var väldigt intresserade av projektet, och vi hade flera möten där vi diskuterade idéer och upplägg.

Det första steget var att bestämma vilken tunnel som vi skulle använda oss av. Att vi föreslog just den tunneln, som det i slutändan också blev, beror på flera orsaker. En av anledningarna är att det rör sig många cyklisterna och gående längs den sträckan ef-

tersom det är en av två möjliga cykelvägar ut mot Onsala och Vallda. Det är också en del av Kattegattleden vilket gör sträckan extra attraktiv under sommarhalvåret.

Tunneln befinner sig också nära ett bostadsområde med både skola och förskolor vilket gör att vi har möjlighet att nå ut till många invånare med vårt budskap. Kommunen höll med om att detta var en lämplig tunnel.

Nästa steg blev att leta efter konstnärer som kunde ge tunneln nytt liv. Vi sökte på nätet och hittade ett 15-tal personer som vi kontaktade. Till slut var det två av dessa som vi valde att fortsätta arbeta med.

Vi anordnade tillsammans med kommunen en tävling digitalt, men även i "Kungsbacka Live" på Kungsmässan, för att välja ut ett av konstnärernas bidrag.

Under tiden sökte vi bidrag från Naturskyddsföreningen riks, men tyvärr fick vi avslag. Som tur var fick vi besked om att både kommunen och vår lokala styrelse var villiga att stå för ungefär lika delar av kostnaden. Dessutom ville kommunen satsa på området runt tunneln och utveckla den biologiska mångfalden.

Efter att vi meddelat konstnärerna om resultatet från tävlingen valde de att gå samman och tillsammans måla det vinnan-

de förslaget. Under fem intensiva dagar i september målades tunneln om och förvandlades till något helt nytt. Ett fantastiskt konstverk med rödlistade arter i Halland.

Nu är projektet klart, och responsen på sociala medier har varit överväldigande positiv.

Vi tillägnar Kungsbacka Kommun ett tack för det intresse och engagemang de visat för vår idé. Vi vill också tacka konstnärerna Joel Hjort och Christoffer Sagie för det arbete de utfört och det vackra resultatet. Bilderna till denna text är också tagna av dem.

Till våren, närmare bestämt den 30 maj, planerar vi att ha en officiell invigning – och då får alla chansen att uppleva resultatet på plats.

Kommunen har under denna invigning bland annat planer på att arrangera ett springlopp för barn, och Johanna och jag har en del andra idéer. Håll gärna koll på våra sociala medier för mer information!

Våra förhoppningar är att konstverket ska inspirera fler till att engagera sig i naturfrågor och vi hoppas att detta projekt ska skapa glädje, intresse och motivation för att vilja bidra till en bättre värld!

Rebecca Dahlsjö

Upp till 40 individer av den dekorativa salskraken kan ses rasta i området. Foto: P-G Bentz.

Fågeltorn vid Kungsbackafjorden

Kungsbackafjorden utgör både ett Natura-2000-område och ett naturreservat och dessutom finns ett fågelskyddsområde.

Fler än 214 fågelarter har observerats i reservatet under årens lopp. I inre området ansamlas stora mängder fåglar både under flyttning och vid övervintring. Som exempel kan nämnas stora flockar med vigg (200–400), salskrake (40), sothöna (300). Kanadagäss, grågäss och bläsand kan också samlas i stora mängder. Flockar av smådopping, knipa och tofsvipa har också observerats. Fjorden är också känd som ruggningsplats för knölsvan. Häckande rovfåglar är bl.a. fiskgjuse och brun kärrhök. Havsörnar flyger ibland förbi i sina födosök. Vid besök kan man också höra näktergal, steglits, rosenfink, törnsångare och sävsångare. Under senare år har även nykomlingar som svarthakad buskskvätta och vitstjärning blåhake etablerat revir. Där Kungsbackaån mynnar ut kan man

också skimta det blå strecket kungsfiskaren.

Svinholmen

Markområdet längst in utgörs av förorenad mark efter en av Kungsbacka kommuns soptippar, Svinholmen. Efter en tvekan på 20 år har kommunen bestämt att täcka över tippen med ett lerlager på 50 cm och matjord ovanpå lerlagret. Dessutom ska man förhindra att föroreningar läcker ut i fjorden.

Fågeltorn

Tanken att bygga ett fågeltorn har varit på gång flera år. Under 2025 tog Naturskyddsföreningen i Kungsbacka och Göteborgs Ornitologiska Förening nya initiativ och kontaktade verksamhetschef i Kungsbacka kommun Anders Lund. Ärendet hamnade hos samhällsplanerare Mårten Västerdal och senare hos utvecklingsledare

Stefan Löfmark och kommunekolog John Borlid. För GOF har Tommy Järås och för Naturskyddsföreningen har Lars-Åke Andersson deltagit i samordningsmöten med kommunen.

”Vardagsnära natur”

I kommunen pågår ett arbete att identifiera ”Vardagsnära natur” ur natur- och hälsosynpunkt. Förslaget om fågeltorn har aktiverat tanken att göra Svinholmen till ett nära natur- och vandringsområde. Närliggande bostadsområde är det nybyggda Kolla, men det skulle även kunna locka personer från Forsbäck och Oskarsbergsområdet. Området är även tillgängligt både med cykel och buss. Dessutom finns en passage under motorvägen, så med en gångväg väster om Kungsbackaan skulle man också nå området norrifrån. Marken längst in ägs till stor del av Kungsbacka kommun.

I samband med arbetet med bygglov och tillstånd för bygge inom reservat och dispens för strandskydd har även Länsstyrelsen visat intresse. Tanken från Länsstyrelsen som reservatförvaltare med Mikael Hellman i spetsen är att skapa ett område med strandäng med betande djur. Området har hittills varit täckt av vass där vildsvin bokat runt i den gamla tippen. Om vassen försvinner kan möjligheten för vadarfåglar att häcka på strandängarna avsevärt öka. Samtidigt försvinner nog vildsvinen.

Fågeltornstyp och placering

Förslaget är att bygga ett torn liknande det vid Munkagårdfloen i Falkenberg. Beroende på eventuellt borttagande av skymmande vass kan kanske tornets höjd reduceras. Tillgänglighet för handikappade har också beaktats. Lokala ornitologer har

deltagit med synpunkter på bästa lokalisering. Tornet placeras förslagsvis utanför den gamla tippens restaureringsområde så att man kan börja bygga under 2026.

Finansiering

Finansiering är inte klar men med kommunen i ryggen och eventuella sponsorer går arbetet vidare. Under våren 2026 kan man kanske komma fram till beslut.

Framtida möjligheter

Aktivisering av Svinholmen som ett naturområde kan också engagera medlemmar inom Naturskyddsföreningen men även vara en fördel i turistsammanhang. Dessutom kan det öppna möjligheter till att bygga andra fågeltorn/skådarplattformar till exempel vid Hjalms våtmark, Ölmevalla strand och vid Låddholmsviken i det utökade naturreservatet Vallda-Sandö. Allt för att skapa ”Ett Grönare Kungsbacka”!

Lars-Åke Andersson

Ungefärlig placering av tornet (blått område).
röd markering är täckningsområde av den gamla
sottippen.

Det nyanlagda området Fågelbacka vid naturum Getterön med utsiktstornet Kärven. Foto: Mikael Nord

Naturvårdsrådet Varbergs kommun – vad kan vi hjälpa varandra med i år?

Samarbetet startade för sju år sedan då Naturskyddsföreningen tog kontakt med kommunekolog Rasmus Kaspersson. Numera är det kommunekologerna som är sammankallande till mötena. Vi har som ambition att mötas två gånger per år, vår och höst.

Här träffas tjänstemän, Naturskyddsföreningen i Varberg, Hallands Botaniska förening, Varbergs Ornitologiska Förening VOF, TUR:s Vattenråd m.fl. Olika förvaltningar berättar om sitt arbete och pågående projekt och Naturskyddsföreningen kan efterfråga information om särskilda ärenden såsom fysisk planering från dem.

Det är högt i tak och alla kommer till tals med sina projekt, kommande aktiviteter och projektidéer. Föreningarna kan

bidra rent praktiskt ute på fältet och är kommunekologernas förlängda arm genom praktisk information om artförekomster och skötselbehov.

Tillsammans planerar vi bekämpningen av invasiva arter och vilka som ska prioriteras i år. I år samverkar vi återigen med elever och lärare på Munkagårdsgymnasiet i Tvååker kring dragning av jättebalsaminerna. Vi startar längs med Himleån 27 maj och fortsätter i Brearedskogen 3 juni. Vid ett tillfälle deltar en kommunekolog och berättar om sitt yrke för eleverna inför deras kommande yrkesval. Hallands Botaniska förening deltar med kunskaper om floran på platserna vi är på. Praktisk kunskapsöverföring till eleverna.

Röjgruppen planerar med kommunen var bekämpning av lupiner sker i år samt andra invasiva arter som vi sätter fokus och tid på. Gruppen röjer även sly på kommunens marker.

Fladdermusgruppen informerar om den fortsatta inventeringen på landsbygden. Vi informerar om samverkansprojektet med Munkagårdsgymnasiet och att vi planerar en ny utställning med Fladdermusprojektet på biblioteket i Tvååker. Detta är en förlängning av den större utställningen som föreningen och skolorna ordnade på biblioteket i Varberg under november 2025. Där fick vi hjälp med marknadsföring.

Naturskyddsföreningen kan komma med nya projektförslag som kommunen kan delta i såsom den planerade Mångfaldsträdgård 2026 (trädgårdsmässa). Denna ska sjösättas på naturum Getterön 23 maj. Här kan kommunen och förvaltningarna hjälpa till att hitta lämpliga utställare och innehåll.

Samarbetet kring projektet Världens längsta blomsterängsprojekt som Naturskyddsföreningen engagerade sig i föl

diskuterades i Naturvårdsrådet. Kommunen anordnade en dag om skötsel av ängsmarker där även Naturskyddsföreningen var med och berättade om sitt arbete.

Ängsprojektet fortsätter i år. Hur kan vi tillsammans hitta bra idéer? Naturskyddsföreningen sköter sedan flera år vissa ängar i kommunen genom slåtter och liekurser.

Våra föreningar bjuds in av kommun-ekologerna till seminarier, föredrag och invigningar som hålls i kommunens regi, vilket vi i föreningarna uppskattar väldigt mycket.

Mötena är viktiga för oss alla. De är kreativa och handlingskraftiga där vi planerar att hjälpa varandra under hela året. På mötena bestämmer vi datum, platser och vem som deltar i de olika aktiviteterna och projekten.

Det är samverkansmöten som vi alla ser fram emot!

*Naturskyddsföreningen i Varberg
Birgitta Ek-Elmquist och Gert Andersson*

*Kommunekologerna i Varbergs kommun
Rasmus Kaspersson, Jeanette Hansson och
Tanja Barrett*

Marrisp på Gubbanäsan. Foto: Anette Andersson.

Samarbete Hallands Botaniska Förening – Naturskyddsföreningen i Varberg

Inför planeringen av våra föreningars exkursioner under 2026 jämförde vi i år våra agendor. Naturskyddsföreningen lade in Hallands Botaniska Förenings egna utflykter i sin kalender tillsammans med de två exkursioner som vi gemensamt arrangerar. Nu krockade inte våra datum med varandra! Vi hjälper också varandra att marknadsföra exkursionerna.

Exkursion till Getteröns naturreservat

Lördag 27 juni, kl 10.00. Samling vid DHL-stugan. Vi besöker Gubbanäsan.
Arr: Hallands Botaniska förening och Naturskyddsföreningen i Varberg.

Kontakt:

Börje Wernersson, 0737-25 56 78

Exkursion till Årnäshalvön

Lördag 22 augusti. Samling på naturreservatets parkeringsplats kl 10.00. Vandringen tar 2–3 timmar. Medtag matsäck.

Arr: Hallands Botaniska förening och Naturskyddsföreningen i Varberg.

Kontakt:

Börje Wernersson, 0737-25 56 78

*Naturskyddsföreningen i Varberg
Birgitta Ek-Elmquist*

*Hallands Botaniska förening
Börje Wernersson*

Några utflykter och exkursioner i Naturupplevelser i Varberg 2026

Exkursion till Märkedalens naturreservat, Stora Nedan,

Söndagen 26 april. Samling parkeringen
naturum Getterön kl 10.00.

Det vackra Märkedalen domineras av
ädellövskog med höga naturvärden. Stora
Neden och flera mindre sjöar finns nära
och fågellivet är rikt. Vi vandrar 3-4 km
och letar arter ur såväl flora som fauna.
Terrängen är kuperad. Medtag oömma
kläder och matsäck.

Arr: Naturskyddsföreningen i Varberg

Kontakt: Martin Kjerrulf, 072-156 03 37

Strandstädning på Årnäsuddens naturreservat.

Lördagen 16 maj. Samling på naturum
Getteröns parkering kl 09.30 för samäk-
ning eller på parkeringen vid Årnäsuddens
naturreservat, kl 10. 00.

Kom gärna och städa med oss under
trevliga former. Vi har en härlig dag till-
sammans och gör samtidigt en stor insats
för naturen! Vi har handskar och soppar.
Medtag fika.

Arr: Naturskyddsföreningen i Varberg

Kontakt: Anders Olsson 073-029 43 39

Studiebesök till Tomas våtmark i Sällstorp.

Söndagen 14 juni. Samling vid naturum
Getteröns parkering kl 10.00.

Vad har hänt här vid den nyanlagda våt-
marken på Tomas Johanssons mark? Har

Kustarun i Årnäsuddens naturreservat.

Foto: Anette Andersson.

faunan och floran utökats sedan förra
sommaren? Hemma cirka kl 14. Medtag
gärna stövlar.

Arr: Naturskyddsföreningen i Varberg

Kontakt: Gert Andersson 076-110 68 74.

Exkursion till unika Ulvatorpsskog

Söndagen 30 augusti. Samling på parke-
ringen vid naturum Getterön kl 10.00
eller vid Sällstorps kyrka kl 10.30. Ulva-
torp är en gammal och grov talldomine-
rad blandskog. Här finns gott om döende
och döda träd, en frodig undervegetation
av blåbär och knappt några spår alls av
skogsbruk. Terrängen är kuperad. Grova
skor och oömma kläderbehövs! Och mat-
säck!

Arr: Naturskyddsföreningen i Varberg

Kontakt: Martin Kjerrulf, 072-156 03 37

Ett blåare och grönnare Halmstads talesperson Jennie Fagerström vid stormötet i april.

Ett blåare och grönnare Halmstad "Tillsammans har vi kraft att förändra!"

Naturskyddsföreningens motto passar väl vid beskrivningen av hur samarbetet mellan Halmstads Naturskyddsförening och det nybildade nätverket "Ett blåare och grönnare Halmstad" uppstod.

Halmstads kommun har tagit ett inriktningsbeslut på att det ska byggas en ny bro över Nissan på Söder, nära Nissans utlopp. Tanken på en sådan bro är inte ny, redan på 1980-talet fanns planer på en bro vilka dock aldrig blev verklighet på grund av politisk oenighet. En ny bro med tillhörande trafikleder behövs enligt kommunen för att förbättra trafiksituationen i Halmstad, det ger en möjlighet att inrätta en expressbusslinje och att förbättra kommunikationen mellan västra och östra delen av staden.

När broplanerna nu ånyo blivit aktuella väcktes frågan

av en medlem i Klimatnätverket södra Halland/ Naturskyddsföreningen om man inte borde försöka skapa opinion mot dessa planer med tanke på att de också innebär en rad negativa effekter på miljön i staden. Planer som inte bara kommer att leda till mer trafik utan också negativa effekter såsom inskränkning av stadsnära naturområden, att det skulle bli svårare för människor att lätt ta sig till Västra stranden och Aleskogens naturreservat, negativa effekter på den biologisk mångfalden, en påverkan på det marina livet och inte minst boendemiljön.

När frågan väl väckts så bjöd vi in till ett möte i december 2024 vilket ledde fram till ett stormöte i april 2025 med ett hundratal deltagare och att nätverket "Ett blåare och grönnare

Halmstad” bildades. Nätverket lockade inte enbart miljö/klimatintresserade utan även de som är intresserade av att bevara båtlivet centralt i Halmstad, stadens historiska miljö liksom de som värnar turismen och friluftslivet och förstås boende vars boendemiljö riskerar att starkt påverkas av nya trafikleder.

Halmstads Naturskyddsförenings styrelse tog efter bildandet av ”Ett blåare och grönnare Halmstad” ett formellt beslut att stötta nätverket i dess arbete mot ökad biltrafik och för en bättre miljö.

Det är således olika grupper med olika drivkrafter som enats i motståndet mot kommunens planer. Vi har tre hjärtan i vår logga – de står för vårt engagemang för havet, skogen och stranden. Hur vår gemensamma värdegrund formuleras står utförligt på vår Facebooksida och kan sammanfattas med – ”vi vill verka FÖR ett gott liv vid kusten och MOT ökad biltrafik. Vi vill att kommunen tar fram nya, innovativa och modiga lösningar för trafiksystemet som inte innebär en vägförbindelse runt Söder och en bilbro över Nissan.”

Sedan bildandet har vi i nätverket målmedvetet byggt upp en verksamhet för att kunna göra skillnad under valåret 2026. I det vi kallar kärngruppen, som har en samlande och överblickande funktion, deltar två medlemmar från Halmstads Naturskyddsförening. Samarbetet med Naturskyddsföreningen är en styrka bland annat genom möjligheten att söka projektbidrag. Förutom kärngruppen har vi också tre arbetsgrupper som jobbar med idéer, digital kommunikation och uppsökande verksamhet.

Vi vill visa på en alternativ planering för det aktuella området, hur det kan utformas för människors välbefinnande och hälsa

och utvecklas till ett inbjudande grönområde för alla i centrum, ”verka FÖR ett gott liv vid kusten”. En av arbetsgrupperna arbetar därför med att visualisera hur det berörda området skulle kunna se ut utan ny bro och nya vägar.

Under hösten har vi haft dialog med 8 av de 10 politiska partier som finns representerade i kommunfullmäktige. Resten hoppas vi träffa i början av detta år.

Förutom dialog med politikerna försöker vi skapa opinion och nå allmänheten på olika sätt. Vi har skrivit ett flertal insändare och Hallandsposten har uppmärksammat oss i två artiklar. Sociala medier är förstås ett viktigt verktyg för att nå ut, vi har en Facebooksida och ett Instagramkonto är på gång. Vi vill även möta invånarna ”öga mot öga” och har knackat dörren i första hand på Söder. Vi har satt upp informationsskyltar i det område som hotas av den planerade vägen. Under kommunens Mobilitetsvecka i september stod vi på Stora Torg tillsammans med Naturskyddsföreningen för att informera och dela ut informationsmaterial. Förutom flyers har vi sedan årsskiftet också pins som vi säljer.

Nätverket har för närvarande runt 200 medlemmar och ca 700 följare på Facebook. Vill du veta mer om vad vi gör och vad du kan hjälpa till med? Bli medlem, det är gratis!

Mejla till ettblaareochgronarehalmstad@gmail.com. Skriv MEDLEM i ämnesraden. Då får du våra nyhetsbrev i din inkorg.

Vi behöver fler händer, välkommen att engagera dig!

*Ingrid Bergelin
Aktiv i Ett blåare och grönnare Halmstad*

Bild från invigningen av Hagöns våtmark våren 2025. Från vänster till höger: Kommunstyrelsens ordförande Stefan Pålsson, kommunekolog Kristian Eno, naturmiljökonsult Marie Magnheden samt Bo Hansson och Margareta Lindgren, Naturskyddsföreningen i Halmstad resp. Södra Halland.

Naturupplevelser i Halmstad **– ett lyckat exempel på samverkan**

1998 bildades ett nätverk för biologisk mångfald i Halmstads kommun. Tanken med nätverket var att samla de som arbetade med naturvårdsfrågor, biologisk mångfald och friluftsliv för erfarenhetsutbyte och gemensamma samtal. Initiativet togs av Marianne Olofsson som arbetade med Agenda 21 på Halmstads kommun. I nätverket ingick ideella natur- och friluftsföreningar, kommunen, länsstyrelsen Halland och Studieförbundet.

Redan vid denna tid var Halmstads Naturskyddsförening, liksom övriga föreningar i nätverket, aktiva och arrangerade egna

medlemsaktiviteter. Inom nätverket för biologisk mångfald kläcktes idén att göra gemensam sak för att sprida föreningarnas budskap och nå ut med aktiviteter till fler. Resultatet blev en gemensam broschyr, *Naturupplevelser i Halmstad*, där samtliga natur- och friluftsevenemang som föreningarna och kommunen arrangerade samlades. Halmstads kommun höll i de administrativa delarna och bekostade tryckning.

Lyckat resultat

Broschyren blev mycket uppskattad både av föreningarna och de som deltog i aktivi-

teterna och samarbetet har fortsatt årligen sedan dess. Under de första åren planerade varje förening och kommunen, var för sig, sina egna vandringar och aktiviteter och samverkan bestod i att ta fram en gemensam broschyr. Gradvis utvecklades arbetet och föreningar och kommunen började arrangera gemensamma vandringar. Exempelvis började Halmstads Naturskyddsförening samverka med Hallands Botaniska Förening vid ”De vilda blommornas dag” och arrangera gemensamma guidningar vid Naturskyddsföreningens fastighet i Björkelund.

Gemensamma naturvandringar på olika teman har utvecklats över tiden. Föreningarna kan dra nytta av olikheter och komplettera varandras kunskaper, vilket ger fler perspektiv vid guidningarna. Ett populärt samarrangemang mellan Naturskyddsföreningen, Fylleåns vattenråd och Halmstads kommun som återkommit flera år i rad är familjedagen vid Halmstad kommuns stadsbondgård. Den lockar varje år många besökare och har med tiden utvecklats till något av en liten mäsas med olika ”utställare”, bland annat Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen.

Ökad samverkan med broschyren *Naturupplevelser i Halmstad* gav flera positiva effekter. Föreningarna nådde ut till en bredare målgrupp än de egna medlemmarna, variationen av olika aktiviteter ökade och nya intressanta platser att upptäcka delades.

Ringar på vattnet

Samverkan kring broschyren har gett Halmstads Naturskyddsförening goda relationer och bra erfarenheter av samarrangemang vilket sannolikt har bidragit till att möjliggöra för ytterligare samverkansprojekt med övriga föreningar och Halmstads

kommun. Här lyfter vi fram två exempel.

I Svärjarehålan i Halmstad finns sedan 2015 Hallands första snorkelled. Halmstads Naturskyddsförening genomförde projektet i nära samarbete med Halmstads kommun, som är markägare och ansvariga för underhåll av leden. Tanken med snorkelleden var att öka intresset för havet, det marina djur- och växtlivet samt belysa hoten mot havet. Snorkelleden består av informationsskyltar på havsbotten, markerade med flytbojar på vattenytan. Anläggandet av leden genomfördes tillsammans med Halmstad Dykarskola. Snorkelleden finansierades med LONA-medel. Naturskyddsföreningen har arrangerat gemensamma snorklingsturer för visning av snorkelleden.

Hagöns våtmark, som invigdes i maj 2025, finansierades med LONA-bidrag där Naturskyddsföreningen stod för medfinansiering och kommunen för genomförandet. Syftet med våtmarken är att stärka biologisk mångfald, främst fågellivet, men även fungera som en kvävefälla för att minska näringsbelastningen på Laholmsbukten. Under tiden för anläggandet har det även hålls gemensamma guidningar för att informera en nyfiken allmänhet om vad som pågår och vilka naturvärden som finns i Hagöns naturreservat.

Starkare tillsammans

Efter denna tillbakablick på de 28 år som gått och reflektion över allt som samarbetet med *Naturupplevelser i Halmstad* har gett kan man konstatera med glädje att samverkan fortsätter och att guideprogrammet är uppskattat av allmänheten.

Det faktum att samarbetet mellan Halmstads Naturskyddsförening, kommunen, övriga föreningar och Länsstyrelsen alltjämt fortsätter, säger något om

NATUR- UPPLEVELSER

I HALMSTAD 2025

Halmstad

behovet och styrkan av att samverka. Framgångsfaktorer är att samverkan utvecklats över tid och har gett andra mervärden som lett fram till konkreta naturvårdsprojekt och naturvårdsnyttor. Vi åstadkommer mer när vi hjälps åt, drar nytta av varandras kompetenser och driver det ideella arbetet framåt.

Arbetet med 2026 års naturupplevelser i Halmstad har redan startat och planering av årets aktiviteter är i full gång. Årets tema kommer vara "Natur i staden" för att lyfta den viktiga roll urban natur har, både för oss människor och för biologisk mångfald. Programmet kommer att finnas tillgängligt på kommunens hemsida men även i trycks form och finns att hämta bland annat i Rådhusets reception och på Stadsbiblioteket i Halmstad.

Vi ser fram emot fortsatt samverkan mellan kommunen och naturskyddsföreningen och övriga aktörer och förhoppningsvis fler gemensamma projekt i framtiden.

*Joel Jansson,
kommunekolog Halmstads kommun
Lotta Abrahamsson,
Halmstads Naturskyddsförening*

Fotnot. Även Laholms, Falkenbergs och Varbergs kommuner och Naturskyddsföreningens kretsar i respektive kommun har liknade samarbeten och ger ut liknade foldrar.

Omslaget till foldern "Naturupplevelser i Halmstad 2025"..

Ekodagen 11 oktober 2025

Samarbete med Halmstads Hemslöjdsförening

Ekodagen är en årligt återkommande temadag som anordnas på Halmstads stadsbibliotek. 11 oktober 2025 var temat för ekodagen VATTEN.

Naturskyddsföreningen ville ha en programpunkt som var konkret och interaktiv och vi kom då att tänka på den japanska lagningstekniken sashiko. Kopplingen till vatten är det faktum att det går åt ca 5000 liter vatten för tillverkning av ett par jeans, således finns ett starkt incitament till att lappa och laga sina jeans så att de håller länge som möjligt.

Vi kontaktade Halmstads Hemslöjdsförening och två av deras medlemmar var

genast med på noterna och ställde upp för att leda en workshop.

Evenemangset blev välbesökt, många stannade upp och slog sig ned för att laga medtagna kläder eller bara för att diskutera tekniken med representanterna för Hemslöjdsföreningen.

Två personer från Naturskyddsföreningen fanns också på plats hela tiden och vi hade sammanställt en utställning om textilindustrins vattenförbrukning, om PFAS i vårt dricksvatten och om fördelar med att odla och handla ekologiskt.

*Ingrid Bergelin
Halmstads Naturskyddsförening*

Sashikolagning av jeans.

Fylleån är vacker och intressant alla årstider. Strömstaren hittar vinterkvarter här, där den kan dyka efter husmask i den strida strömmen. 12 februari 2025. Foto: Elisabeth Fagerberg.

Björkelundsåret 2025

... var året när fastigheten expanderade österut uppströms Fylleån mot Simlångsdalen genom inköpet av grannfastigheten. Vi flyttade in i det nya området med holkar, inventeringsinsatser tog fart och den krävda rivningen av stugrester åtgärdades. På sensommaren invigdes skogen av landshövding Anders Thornberg.

Det innebär att 4,7 hektar naturskog nu ingår i den mosaik av miljöer vi redan har. Det är en olikåldrig naturligt uppkommen, kanske 100-årig skog med stort lövinslag. Där finns grova bokar och mycket stående och liggande död ved samt en strandskog, som är en fortsättning av Björkelunds skogsremsa längs Fylleån. Här finns mycket mossor, lavar och insekter att upptäcka. Mer skall det bli när de naturliga processerna får fortsätta, vilket är något av meningen med föreningens inköp.

Mångfalden av miljöer innebär en mångfald av organismer som med sina olika krav på skötselinsatser ger en rytm åt arbetet på Björkelund under året. Vi har vårens bränningar, trädgårdens skötsel, guidningar och exkursioner, slåtter, höstens holkrensning och dessutom ständiga röjningsinsatser och granryckning.

Ändå varierar åren. Både arbetsmässigt och det naturen bjuder.

Följ med på en bildkavalkad genom Björkelundsåret. Det finns så klart mycket mer att berätta om året som gått. Nu står vi inför ett nytt år med nya möjligheter att vara med i arbetet och på upptäcksresan. Hoppas vi ses därute! Torsdag förmiddag udda veckor finns vi oftast där.

*Text och foto (om inte annat anges):
Ebba Werner*

I lugnare delar av Fylleån kan många trollsländor ha larvstadium. Som vuxna rör de sig sedan över hela fastigheten. Här fyrfläckad trollslända. 14 juni 2025. Foto: Elisabeth Fagerberg.

I år hade vi två fladdermusarter, brunlångöra (NT) och barbabastell (NT) övervintrande i ladan tillsammans med nässeljärilar och påfågelögon. Här brunlångöra. 3 april 2025.

Påfågelöga, lite sliten efter övervintringen. 17 april 2025. Foto: Elisabeth Fagerberg.

Kattuggle- och skrankholk på väg mot nya skogen. 13 februari 2025.

Stjärtnesflockar drar gärna genom strandskogen. 5 april 2025. Foto: Elisabeth Fagerberg.

I den nya naturskogen finns mycket död ved. Här med hål inklädda med västlig rostticka. 16 juni 2025.

Fnöskticka är vanlig i många miljöer, men här signalerar den skoglig kontinuitet genom att ha jättesvampmalens stora runda kläckhål. Larvgångarna (ovan) går in i det multnande trädet 3 mars 2025.

Med den nya fastighetsdelen förlängdes den så värdefulla strandskogen längs Fylleån. 26 augusti 2024. Foto: Frida Nettelbladt.

Entita (NT) kallades en gång kärrmes. Två konstaterade häckningar noterades i den ursprungliga Björkelundsdelen. Båda var strax utanför strandskogen och på långt avstånd från varandra. Entitan anses ha stora revir. 15 januari 2025. Foto: Elisabeth Fagerberg.

Bränning är en viktig naturvårdsinsats på fastigheten. I år brände vi först kanten mot Banvallsleden sedan markvägkanter, trädgårdens vilda del och sist heden allteftersom de torkade upp. Heden, 24 mars 2025.

Hårginsten (NT) är den ginstart som kommer spontant från hedens fröbank. Nålginsten (EN) på bilden är däremot insådd. Den hade ett bra år, verkade sprida sig och blommade tidigt. 8 maj 2025.
Foto: Elisabeth Fagerberg.

Annelie Larsson ringmärkte för andra året boungar. Bäst är då att kunna lyfta av holkarnas tak. Jerry Nilsson omvandlar alla aktuella holkar. 13 juni 2024.

Det blev tre ungar i en av våra kattugleholkar. Annelie ringmärkte två av dem. 11 juni 2025. Foto: Jerry Nilsson.

Trots att vi har 299 holkar med 43 % utnyttjande uppstår ändå konkurrens. Här har mesparet slitit med sitt mossbo, som helt sonika togs över av svartvit flugsnappare, som byggde över med sitt ngt slarvigare gräsbo. 17 september 2025.

I Göktyteholken blev det som förväntat fler ungar. Sex ungar ringmärktes. 26 juni 2025. Foto: Annelie Larsson.

Många, stora och söta smultron får cyklister att stanna vid vår del av Banvallsleden. Dammfria bär där vid asfalten dessutom! 1 juli 2025.

Bränning mager ut. Gynnsamt för blommor och pollinerande insekter. 17 mars 2025.

Varbergskretsen med inbjudna politiker på besök för att studera och inspireras av Banvallsleden, som del av "Världens längsta blomsteräng". 12 juli 2025.

Krister Larsson leder insektsexkursion på heden.
27 juli 2020.

På slåtterängen hittades guldsandbiet (NT). Endast
väddblommors pollen duger för dess larver.
Foto: Krister Larsson

Slåtter på Björkelund sista lördagen i augusti har gett riklig blomning och mycket insekter. Fina slåttertra-
ditioner har utvecklats under dessa 24 år. Numera är vi många i arbete, trevlig samvaro, musik och god
mat från Bäckhästen. Nu också en del av "Fröets dag". 30 augusti 2025. Foto: Bengt Paulsson.

Föreläsning på Solsidans kulturförening, som normalt samlar 30 personer där ingår middag till självkostnadspris och diskussion. Foto: Anna Linell.

Café Planet Unnaryd

En lokal gemenskap för hållbarhet och omställning

När Folkhemmet, ett ideellt drivet kulturhus och kulturarbetsplats i Unnaryd, öppnade februari 2024, föddes idén att väcka liv i det slumrande hållbarhetsnätverket, Café Planet, Unnaryd.

Café Planet är ett koncept som startades av Studieförbundet och drivs lokalt i samverkan mellan Naturskyddsföreningen Hylte och Solsidans kulturförening, med syfte att skapa mötesplatser för diskussioner om miljö och hållbarhet. Nätverket i Unnaryd var aktivt åren 2015–2020. 2024 var det dags igen.

Unnaryd är en liten ort i inlandet av Hallands län där engagemanget frodas med allt från Bonadsmuseum, lokala

gårdsbutikerna Gården Byn, gemensam potatisodling, småskaliga matproducenter, hållbara skogsfestivaler och mycket kultur. Under de senaste tio åren har många barnfamiljer flyttat till Unnaryd, ofta verksamma inom just kultur, hantverk och hållbarhet. Mängder med kunskap och erfarenheter finns här på samma plats helt enkelt, men som ofta organiseras i halvt isolerade öar. Vi (Erik Rask, Jessica Johansson, Anna Linell & Rebecca Hansson) funderade på hur vi kunde samarbeta mer, involvera fler och få ännu mer kunskap och inspiration i bygden. Vårt svar blev att återstarta Café Planet Unnaryd.

Sedan starten 2024 har vi arrangerat 13

Café Planet-träffar med en rad olika teman som vild mat, mjölksyurning med Cecilia Paulsson, not för profit-ekonomi, demokrati, plantbyttardag, biologisk mångfald, hållbara matsystem och filmvisningar av "Outgrow the system" och hållbarhetsnätverkets film "Avtryck", där filmaren och regissören Mattias Olsson var på plats och berättade om positiva möten med "omställare" runt om i landet. I september 2024 hade vi tema Mat och bland annat tog deltagarna med egenförädlade råvaror, syrat, syltat, inlagt och fermenterat, som vi sedan provsmakade. Det blev en fantastisk buffé av lokalproducerad matkonst som inte går att hitta i ens de mest välsorterade butikerna. Det var dessutom en hel del burkar som bytte ägare den dagen. Superkul och väldigt inspirerande.

Vår grundidé är enkel, samla kunskapsbärare, gärna lokala, och utifrån ett tema dela och samtala med varandra. Maten har en självklar plats på Café Planet, och vi äter alltid lokal och säsongsbetonad mat ihop. Det är ofta då som de bästa samtalen uppstår och bidrar mycket till en av våra stora målsättningar, gemenskapen. För

det enda sättet att klara omställningen är ju tillsammans. Oavsett om det är för att vi ska lyckas vända utvecklingen och klimatkrisen eller om det är en påtvingad omställning på grund av klimatkollaps så vet vi att ensam inte är stark. Vi behöver varandra för att klara av utmaningarna. Café Planet Unnaryd har blivit just en gemenskap och en plattform som ger en känsla av lite trygghet i en kaotisk omvärld, känslan att inte vara ensam och få dryfta idéer, hopp och förtvivlan med varandra.

Vi drog igång Café Planet igen 2024 och lyckades direkt få stöd först från Postkodstiftelsens satsning Grannskapsinitiativet. Efter det fick vi stöd från Lokalt ledd utveckling Halland genom deras Microprojektstöd och sedan hösten 2025 genom Naturskyddsföreningen Hyltes verksamhetsstöd. Alltid i samarbete med Studieförbundet och Solsidans Kulturförening som driver Folkhemmet Unnaryd. Hör av er om ni vill vara med i nätverket eller vill starta ett eget lokalt initiativ och vill veta mer om hur vi gjorde.

Text: Erik Rask och Jessica Johansson

Plantbyttardag på Gården Byn, växter byttes, föreläsning om mångfald i trädgården och lunch som serverades ute. En aktivitet som stöttades av Postkodstiftelsen för grannsamverkan. Foto: Åsa Wahl.

Följ med på upptäcktsfärd i Laholms natur

En viktig del av kretsen arbete är att sätta ihop ett program med varierande aktiviteter. Målet är att locka ut våra medlemmar och visa den vackra och varierande natur vi har i Södra Halland, men också att informera och förmedla kunskap om vår natur, hållbarhetsfrågor m.m.

Sedan många år samarbetar vi med andra ideella organisationer, dels för att inte våra aktiviteter ska kollidera, dels för att samverka. Många gånger är det ju samma publik vi vänder oss till. Studieförbundet och Laholms kommun hjälper oss föreningar i kommunen att samverka. Detta samarbete resulterar i foldern "Följ med på upptäcktsfärd i Laholms natur" som är en sammanställning av olika föreningars aktiviteter ute i naturen. Här finns också Hallands Botaniska Förenings aktiviteter som sker i Laholms kommun och Länsstyrelsens guidningar i kommunens naturreservat.

Dessutom samverkar vi med de angränsande kretsarna Bjäre och Halmstad. Halmstadskretsen har många trevliga aktiviteter på "vår" fastighet Björkelund (ägs av länsförbundet).

Tack vare denna samverkan kan en liten krets som Södra Halland få ihop ett varierat och innehållsrikt program till våra medlemmar.

I Halmstad, Falkenberg och Varberg jobbar man på liknande vis.

Verksamhetsbidrag ger extra tillskott i kassan och är en förutsättning för att vi ska kunna trycka och skicka ut ett programblad.

Året som gått har vi studerat flora och fauna i några naturreservat, bekämpat invasiva arter, inventerat banvallar, lärt oss om återbruk, städad stränder, plockat äpplen...

2026 tar vi nya tag och planerar ett "Lagan-tema" med olika aktiviteter längs med Lagan, från Bassalt i öster ut till havet i väster. Hoppas vi ses!

Kerstin Seger

Ett kansli som är till för bara oss

Inte nog med att vi medlemmar i Hallands Naturskyddsföreningen äger en gård och ett antal skogsfastigheter. Tillsammans med de fyra länsförbunden i Västra Götaland är vi i Halland dessutom ansvariga för ett kansli. På Kansli Väst på Första långgatan i Göteborg arbetar tre verksamhetsutvecklare vars enda uppgift är att stötta oss ute i kretsar och länsförbund. Elin Winberg, Maja Ryberg och Sebastian Thisted ordnar snokläger för de små och kretskonferenser för vuxna inom förening-

en. De kretsar som stöter på problem med hemsidor, bankkontakter, mejlutskick och diverse annat får stöd på alla sätt av kansliet. På de korta stunder som eventuellt blir över bevakar de utskick, remisser och beslut som skickas ut från riksföreningens kansli och styrelse i Stockholm.

Vi i Halland kan skatta oss lyckliga som har Elin, Maja och Sebastian till vår hjälp när helst vi behöver.

<https://vast.naturskyddsforeningen.se/>

Annalena Holm

Ett stycke halländsk natur med Elin, Maja och Sebastian från Kansli Väst infällda.

Ny guide till Hallands natur från länsstyrelsen

De 32 områden som presenteras i guiden är ett axplock av de mest besöksvärda natur- och kulturreservaten i länet. Varje område presenteras på tre sidor med en text som ska ge en känsla för området, bilder samt en orienteringskarta och vägbeskrivning. Om en reservatparkering finns har det även satts ut en GPS-punkt till denna (i koordinatsystemet WGS84). Om reservatet går att nå med kollektivtrafik finns namnet på närliggande busshållplats med. Det finns ett antal reservat i länet som har anpassats för att vara tillgängliga med till exempel barnvagn, rullstol och rullator. Mer om detta finns i guideboken på sidan 10–11. I slutet av boken presenteras Hallands övriga reservat med några få rader och en översiktskarta.

Broschyren kan laddas ner från länsstyrelsens hemsida <https://www.lansstyrelsen.se/halland.html>. Sök på "Upptäck naturen i Halland".

Följ klimat- och miljödebatten med "Skarpt läge"

"Skarpt läge" är Naturskyddsföreningens samhällskommenterande Youtubeprogram. Följ för att hålla dig uppdaterad om aktuell miljö- och klimatpolitik. Vad händer med 2020-talets miljöpolitik? Vi granskar makthavare, reder ut myter och håller dig uppdaterad om de senaste snackisarna i politiken. Här är två exempel:

Vem förlorar på skogspolitiken?

Pappers- och massaindustrin tar emot nästan hälften av all avverkad skog i Sverige. Den starka ställningen på virkesmarknaden påverkar inte bara priserna utan även sättet skogen brukas på. Och förlorarna är i många fall de små skogsägarna.

Är Sverige Europas nya gruvkoloni?

Argument som "för den gröna omställningen", "fler jobb i glesbygden" och "ökad välfärd" används av politiker och intresseorganisationer för att motivera fler gruvor. Vi gräver oss djupare ner i vilka drivkrafter som ligger bakom gruvboomen. <https://www.youtube.com/@naturskyddsf>

Kallelse till Länsstämma 2026

Stämman hålls lördagen 18 april
på Naturum Getterön i Varberg

Program

- 09.00 Kaffe
09.30 Länsstämma och utdelning av
–12.00 Ginstpriset
12.00 Lunch
–13.00
13.00 – Föredrag av Anders Wirdheim:
14.00 *Hallands fågelliv i snabb förändring*
14.00 Besök i Kärven – nytt utsiktstorn,
guidning av naturvägledare,
uppdelning i två grupper
Fika – kaffe/te och kaka
ca 15.30 Avslutning

Alla medlemmar är välkomna, anmälan krävs
med angivande av ev. specialkost senast 12/5
till anders@tullander.se.

Länsförbundet bjuder på lunch och fika.

Motioner skall skickas till styrelsen senast 18/3.

Program och alla möteshandlingar till stämman
läggs upp på länsförbundets hemsida: [https://
halland-lan.naturskyddsforeningen.se](https://halland-lan.naturskyddsforeningen.se)

Ombud väljs av kretsarna: Upp till 1000 med-
lemmar 4 ombud 1001–2000 medlemmar 5
ombud

Hjärtligt välkomna till Varberg!
*Naturskyddsforeningen i Varberg
och Hallands länsförbund*

Naturskyddsforeningen
Halland

Vi besöker utsiktstornet Kärven tillsammans
med en guide. Foto: Mikael Nord.

Anders Wirdheim föreläser på temat
"Hallands fågelliv i snabb förändring."

Avsändare:
Hallands Naturskyddsförening
c/o A. Tullander
Tovhultsvägen 5
31494 Landeryd

Detta nummer av Hallands Natur handlar om hur vi samverkar med andra föreningar, organisationer och myndigheter. Tillsammans kan vi nå resultat, och det blir lättare om vi pratar med varandra och försöker se de möjligheter och fördelar det innebär med att vara fler som jobbar för att nå målen.

Men det handlar också om den ständigt närvarande debatten om klimatet. Vi har överklagat beslut om flera mycket stora solcellsparker i Halland. Vi anser att det är fel väg att nå målen, inte minst som stora arealer värdefull jordbruksmark exploateras.

Naturligtvis ger vi oss även ut i den halländska naturen. Vi pejlar fladdermöss i mörkret tillsammans med nyfikna elever, och så besöker vi vår fastighet Björkelund där mycket hänt de senaste åren.